

Profilaktyka i terapia uzależnień behawioralnych

Program szkoleniowy dla studentów uczelni wyższych
i wydziałów kształcących do pomocowej pracy z ludźmi

Raport ewaluacyjny
XXI i XXII edycji programu

2023

Profilaktyka i terapia uzależnień behawioralnych

Program szkoleniowy dla studentów uczelni wyższych
i wydziałów kształcących do pomocowej pracy z ludźmi

Raport ewaluacyjny XXI i XXII edycji programu

autor: Tomasz Kowalewicz

data publikacji: sierpień 2023 r.

Ministerstwo
Zdrowia

Projekt jest dofinansowany ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych
będących w dyspozycji Ministra Zdrowia w ramach konkursu przeprowadzonego przez
Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Spis treści

Podsumowanie	3
Wnioski i rekomendacje	7
Wprowadzenie.....	9
SZCZEGÓŁOWY PROGRAM ZAJĘĆ.....	10
Socjometryczne charakterystyki uczestników programu	14
WYDZIAŁ I KIERUNEK STUDIÓW	14
ROK STUDIÓW UCZESTNIKÓW PROGRAMU	16
PŁEĆ I WIEK UCZESTNIKÓW PROGRAMU.....	16
Ocena wybranych aspektów programu	17
OCENA PRZYDATNOŚCI PROGRAMU	18
OCENA ZGODNOŚCI WSTĘPNYCH INFORMACJI NA TEMAT PROGRAMU Z PÓŹNIEJSZĄ REALIZACJĄ.....	19
OCENA KOMPETENCJI I PRZYGOTOWANIA ZAWODOWEGO PROWADZĄCYCH PROGRAM	20
OCENA WPLYWU ZMIANY METODY PROWADZENIA ZAJĘĆ NA ZDALNĄ (ON-LINE) NA WARTOŚĆ PROGRAMU	21
OCENA ORGANIZACJI ZAJĘĆ (WYKORZYSTANIA CZASU, ORGANIZACJI AKTYWNOŚCI).....	22
OCENA POZIOMU TRUDNOŚCI PROGRAMU.....	23
CZY PROGRAM BYŁ NUDNY, CZY CIEKAWY	24
OCENA CZASU TRWANIA PROGRAMU	25
Ocena bloków programowych.....	26
OCENA, KTÓRY BLOK BYŁ BARDZIEJ WARTOŚCIOWY	26
OCENA PROPORCJI CZASU POŚWIĘCONEGO NA BLOK WYKŁADOWY I BLOK WARSZTATOWO-ĆWICZENIOWY	27
Chęć kontynuacji uczestnictwa w szkoleniu	28
Zmiany w zakresie wiedzy i umiejętności uczestników spowodowane udziałem w programie	29
OCENA ZMIAN PODOPIECZNYCH POD WPLYWEM PROGRAMU	31
Wyniki testu wiedzy	33
RANKING WYNIKÓW.....	33
PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI NA POSZCZEGÓLNE PYTANIA	36
Ocena programu – pytania otwarte	38
JAKIE SĄ MOCNE STRONY PROGRAMU?.....	38
CZEGO ZABRAKŁO W PROGRAMIE?	42
Spis wykresów	45
ZAŁĄCZNIKI – TABELY BAZOWE	46

Podsumowanie

W roku akademickim 2022/2023 Fundacja Praesterno przeprowadziła edycje XXI i XXII autor-skiego programu szkoleniowego dla studentów uczelni wyższych i wydziałów kształcących do pomocowej pracy z ludźmi pod nazwą PROFILAKTYKA I TERAPIA UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH.

Program jest dofinansowany ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych będących w dyspozycji Ministra Zdrowia w ramach konkursu przeprowadzonego przez Kra-jowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, w ramach Zadania konkursowego nr 11 *Re-alizacja projektów szkoleniowych w zakresie problematyki uzależnień behawioralnych adre-sowanych do studentów kierunków mających zastosowanie w obszarze zdrowia publicznego.*

Program jest realizowany przez Fundację Praesterno we współpracy z Wydziałem Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Celem 48-godzinnego programu jest zapoznanie uczestników z jak najszerszym spektrum zagadnień z obszaru profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych, umożliwiające im kompetentne postępowanie w przyszłej pracy zawodowej z klientami/pacjentami z problemem należącym do tej kategorii oraz – jeśli problematyka zainteresuje uczestników szkolenia – świadome podjęcie decyzji o wyborze specjalizacji w obszarze uzależnień behawioralnych i pogłębianie wiedzy i umiejętności w tym zakresie w dalszych działaniach edukacyjnych.

Punktem wyjścia było założenie, że uczestnicy nie posiadają wiedzy na temat uzależnień behawioralnych. W związku z tym program zawierał kompleksowe wprowadzenie do teorii uzależnień behawioralnych oraz prezentację metod pracy profilaktycznej z osobami zagrożonymi uzależnieniem behawioralnym oraz terapeutycznej z uzależnionymi.

Obie edycje programu były w całości prowadzone on-line.

W dwóch edycjach ukończyły program i otrzymały certyfikat 72 osoby. Uczestnikami byli studenci i absolwenci różnych uczelni z całej Polski.

Ponad 80% uczestników programu było studentami psychologii. Pozostali to studenci porad-nictwa i profilaktyki społecznej, przygotowania pedagogicznego do zawodu nauczyciela, psy-chologii stosowanej, psychoterapii CBT (poznawczo-behawioralnej), zdrowia publicznego.

Uczestnicy programu stanowili grupę zróżnicowaną pod względem doświadczeń zawodo-wych.

Program został oceniony przez studentów bardzo pozytywnie:

- wszyscy uczestnicy programu uznali, że był on dla nich przydatny,
- niemal wszyscy (97%) uznali, że wstępne informacje na temat programu były zgodne z jego późniejszą realizacją,

- bardzo wysoko oceniono kompetencje i przygotowanie zawodowe prowadzących program. 100% przyznało oceny raczej i zdecydowanie dobre,
- ocena prowadzenia programu on-line podzieliła uczestników: 32% uznało, że zmniejszyło to wartość programu, ponad jedna trzecia (37%), że nie wpłynęło to na wartość programu, a zdaniem 29% prowadzenie programu w sieci zwiększyło jego wartość,
- większość uczestników programu (92%) uznała organizację zajęć (w tym wykorzystanie czasu i organizację aktywności) za raczej lub zdecydowanie dobrą,
- 84% uczestników programu uznało poziom jego trudności za właściwy. Większość pozostałych (15%) stwierdzili, że program był raczej za łatwy,
- 86% uczestników programu uznało, że był on raczej lub zdecydowanie ciekawy,
- czas trwania programu został uznany za właściwy przez 66% uczestników. Zdaniem 26% program był za krótki, 18% stwierdziło, że program był trochę za długi.

45% uczestników stwierdziło, że oba bloki – warsztatowo-ćwiczeniowy i wykładowy – były w takim samym stopniu wartościowe. Zdaniem 34% bardziej wartościowy był dla nich blok warsztatowy w porównaniu z blokiem wykładowym. 21% za bardziej dla siebie wartościowy wskazało blok wykładowy.

Oceniając czas poświęcony na blok teoretyczny i warsztatowy 76% badanych stwierdziło, że proporcje czasu poświęconego na oba bloki były właściwe. 16% uznało, że za dużo czasu poświęcono na blok wykładowy, za mało na blok warsztatowo-ćwiczeniowy. 7% wyraziło zdanie przeciwne.

Wszyscy absolwenci programu są zainteresowani kontynuacją szkolenia – rozszerzeniem i pogłębieniem wiedzy i umiejętności na temat profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych.

Uczestnicy oceniali poziom w zakresie swojej wiedzy i umiejętności w zakresie 10 wymiarów tematycznych w 2 punktach czasowych: przed rozpoczęciem i po zakończeniu szkolenia. Ocena dokonywana była na pięciostopniowej skali (od 1 – zdecydowanie niska ocena do 5 – zdecydowanie wysoka ocena). Porównanie średniej oceny po zakończeniu programu ze średnią oceną przed rozpoczęciem szkolenia pokazało, że w zakresie każdego branego pod uwagę obszaru wiedzy i umiejętności uczestnicy zarejestrowali istotną statystycznie poprawę.

Oceniane wymiary (uporządkowanie ze względu na wielkość przyrostu wiedzy/umiejętności):

- ★ 3. wiedza na temat rozmiaru problemu uzależnień behawioralnych w Polsce → przyrost o 2,25 p-tu,
- ★ 8. wiedza na temat praktycznych metod pracy profilaktycznej z zagrożonymi uzależnieniami behawioralnymi → przyrost o 2,12 p-tu,
- ★ 9. wiedza na temat praktycznych metod pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi behawioralnie → przyrost o 2,07 p-tu,

- ★ 5. wiedza na temat metod diagnozy uzależnień behawioralnych → przyrost o 1,96 p-tu,
- ★ 7. wiedza na temat koncepcji profilaktyki uzależnień behawioralnych → przyrost o 1,93 p-tu,
- ★ 6. wiedza na temat teoretycznych koncepcji i modeli terapii uzależnień behawioralnych → przyrost o 1,93 p-ty,
- ★ 2. wiedza na temat mechanizmów i powodów wchodzenia w uzależnienia behawioralne → przyrost o 1,82 p-tu,
- ★ 4. wiedza na temat cech socjodemograficznych grup szczególnie narażonych na ryzyko wejścia w uzależnienia behawioralne → przyrost o 1,81 p-tu,
- ★ 1. wiedza na temat rodzajów uzależnień behawioralnych → przyrost o 1,72 p-tu,
- ★ 10. umiejętność pracy z grupą psychokorekcyjną → przyrost o 1,61 p-tu.

W swobodnych odpowiedziach na pytania otwarte zdecydowanie przeważały zalety programu dostrzegane przez uczestników (171 wskazań) nad wadami i brakami programu (62 wskazania).

Przede wszystkim chwalono zawartość treściową programu – bogactwo tematyczne, szerokie spektrum tematów obecnych w programie, trafność tematyczną programu, przekaz aktualnej wiedzy dotyczącej uzależnień behawioralnych, merytoryczne przygotowanie szkolenia, jego poziom oraz przydatność.

Pozytywnie oceniono prowadzących program – podkreślano ich kompetencję, doświadczenie, za zaletę uznano różnorodność prowadzących, podkreślano, że prowadzący to praktycy prezentujący własne doświadczenia.

Powszechnie chwalono moduł praktyczny, ćwiczeniowo-warsztatowy programu.

Za zaletę uznano dobór osób uczestniczących w programie.

Pochwalono to, że program był bezpłatny.

Chwalono udostępniane w programie materiały.

Akceptowano czas trwania programu.

Wskazano, że program stanowił inspirację do dalszej edukacji w zakresie uzależnień behawioralnych.

Wśród zgłaszanych wad najczęściej postulowano rozbudowanie ćwiczeń kształcących umiejętności praktyczne słuchaczy

Ujawnił się niedosyt uczestników postulujących rozbudowanie konkretnych elementów programu, przede wszystkim kształcących umiejętności praktyczne. Najczęściej sugerowano zwiększenie bloku poświęconego dialogowi motywującemu oraz czasu na trening umiejętności w zakresie terapii uzależnień behawioralnych.

Pojawiły się zarzuty dotyczące metodyki szkolenia, przede wszystkim realizacji programu w formule on-line (choć akceptowano trudności z tym związane ze względu na ułatwienie uczestnictwa osób spoza Warszawy).

Obecna była też wprost krytyka rozbudowanego modułu wykładowego.

Postulowano zwiększenie ilości materiałów dla uczestników.

Domagano się dłuższych przerw oraz skrytykowano zbyt długie sesje szkoleniowe (pojawił się postulat ich skrócenia, a zwiększenia częstotliwości).

Na zakończenie realizacji programu *Profilaktyka i terapia uzależnień behawioralnych* uczestnicy rozwiązywali test wiadomości. Test składał się z 26 pytań zamkniętych wymagających wskazania prawidłowej odpowiedzi z puli możliwości przypisanych do każdego pytania. Pytania miały charakter pytań jednoodpowiedziowych.

Uczestnicy uzyskali następujące wyniki. Spośród 73 osób, które przystąpiły do testu:

21 osób (29%) odpowiedziało prawidłowo na ponad 90% pytań.

29 osób (40%) udzieliło 81–90% prawidłowych odpowiedzi.

13 osób (18%) odpowiedziało właściwie na 71–80% pytań.

6 osób (8%) odpowiedziało dobrze na 61–70% pytań.

4 osoby (6%) dzieliły prawidłowych odpowiedzi na mniej niż 60% pytań.

Wnioski i rekomendacje

Program szkoleniowy *Profilaktyka i terapia uzależnień behawioralnych* jest wartościową propozycją doskonalenia studentów kierunków mających zastosowanie w obszarze zdrowia publicznego. Tematyka uzależnień behawioralnych jest obecna w uczelnianych programach nauczania w zdecydowanie niewystarczającym stopniu.

Realizacja programu w formule sesji on-line pokazała, że możliwe jest efektywne przeprowadzenie programu z wykorzystaniem metodologii szkolenia zdalnego. Dodatkowym walorem jest to, że prowadzenie programu on-line pozwala na szerokie uczestnictwo w nim studentów spoza Warszawy (we wcześniejszych edycjach brały udział osoby spoza Warszawy, ale było ich zdecydowanie mniej niż w programie prowadzonym przez Internet).

Oferta programu spotyka się niezmiennie z olbrzymim zainteresowaniem studentów i młodych absolwentów kierunków studiów kształcących do pomocowej pracy z ludźmi (przede wszystkim psychologii, pedagogiki, resocjalizacji, zdrowia publicznego, medycyny) z uczelni z całej Polski. Lista rezerwowa ostatniej XXII edycji programu liczyła 182 osoby! Wydaje się, że tak duże zainteresowanie naszym programem wynika z co najmniej czterech powodów: (1) problematyka uzależnień behawioralnych na kierunkach mających zastosowanie w obszarze zdrowia publicznego jest obecna w zdecydowanie niewystarczającym stopniu (szczególnie w postaci ćwiczeniowo-warsztatowej), (2) problematyka uzależnień behawioralnych dzięki działaniom finansowanym z Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych przebiła się do świadomości ogólnospołecznej, (3) nasz program jest oferowany w trybie on-line, co umożliwia szeroki udział studentów uczelni z całej Polski, (4) program wypracował sobie pozytywną opinię w środowiskach studenckich (pozytywne informacje na jego temat są np. rozpowszechniane w mediach społecznościowych, w studenckich grupach tematycznych).

Program ma charakter kompleksowy – zawiera zarówno elementy wykładowe, które są niezbędne w przypadku wprowadzenia do tematyki (przedstawienie modeli teoretycznych, teorii dotyczących przyczyn i skutków, badań naukowych itd.), jak i seminaryjne i warsztatowo-ćwiczeniowe. Przydatność zaproponowanej konstrukcji programu potwierdziły przeprowadzone badania jego absolwentów.

Program przekazuje uczestnikom najnowszą wiedzę – zarówno praktyczną, jak i teoretyczną. Jest to dostrzegane i cenione przez uczestników.

Szczególnie atrakcyjny dla uczestników jest blok praktyczny – warsztatowo-ćwiczeniowy, uznawany za największy atut programu.

Sprawdziła się formuła prowadzenia programu w formie zblokowanych sesji, poza USOS-em, w odstępach dwutygodniowych. W przypadku prowadzenia tego typu zajęć w ramach standardowego przedmiotu uniwersyteckiego byłyby one wykładem, seminarium albo ćwiczeniami, co nie pozwoliłoby na zaprezentowanie tak szerokiego wachlarza tematycznego. Ponadto gdyby program stanowił element USOS-u trudno byłoby w nim uczestniczyć studentom z różnych uczelni.

Program jest realizowany on-line w sześciu blokach tematycznych, każdy ośmiogodzinny. Stanowi to wyraźną trudność dla uczestników. Pojawił się postulat, by skrócić sesje i zwiększyć ich ilość lub przejść na tryb stacjonarny, co ułatwiłoby percepcję materiałów. Naszym zdaniem najmniejsze koszty uczestnicy ponoszą jednak przy zaproponowanej formule (sześć ośmiogodzinnych sesji on-line). Część uczestników chciałaby skrócenia programu, co jest kontrargumentem dla zwiększenia ilości sesji, formuła on-line umożliwia udział studentów z całej Polski, co – mimo skarg na trudność skupienia się przed ekranem monitora – jest podkreślane także przez samych studentów.

Mocną stroną programu jest wprowadzenie zespołu prowadzących, co pozwala na zmianę dynamiki pracy grupy podczas zblokowanych godzin dydaktycznych. Różne doświadczenie i obszar specjalizacji prowadzących pozwalają na ujęcie tematyki uzależnień behawioralnych z różnych stron – w tym m.in. z perspektywy dialogu motywującego.

Z technicznego punktu widzenia trudno byłoby usprawnić program. Jego całość – od procesu rejestracji, poprzez realizację zajęć a na wydaniu certyfikatu kończąc – odbyła się sprawnie. Rejestracja została zaplanowana głównie na stronie internetowej, ale była możliwość kontaktu telefonicznego i dokonania rejestracji także w taki sposób. Terminy zajęć zostały ustalone w taki sposób, żeby nie kolidowały z dniami świątecznymi i „długimi weekendami”. Godziny i dni zajęć (soboty i niedziele) zwiększały dostępność programu. Kontakt pomiędzy uczestnikami a prowadzącymi poza zajęciami (poprzez e-maile) można ocenić jako bardzo dobry.

Możliwym usprawnieniem mogłoby być zaproponowanie absolwentom programu części drugiej (zaawansowanej) programu. Wszyscy absolwenci programu zadeklarowali chęć udziału w programie szkoleniowym rozszerzającym i pogłębiającym wiedzę i umiejętności na temat profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych. Dzięki wprowadzeniu podziału na części (zgodnie ze stopniem zaawansowania) uczestnicy mieliby pełen przegląd tematyki – poczynając od bardziej teoretycznego (aczkolwiek kompleksowego) wstępu i wprowadzającej części warsztatowej, aż po bardziej zaawansowane zajęcia dotyczące pracy z grupą i terapii. Obecna forma programu stanowi bardzo dobry punkt wyjścia do kolejnych programów szkoleniowych pogłębiających wiedzę uczestników. Szczególnie pożądane byłoby zaproponowanie absolwentom rozbudowanych zajęć z zakresu dialogu motywującego.

Bardzo użyteczna jest strona internetowa poświęcona Programowi, prezentująca harmonogram i tematykę szkolenia oraz zapewniająca materiały dydaktyczne.

Adres strony WWW: <https://uzaleznieniabehawioralne.praesterno.pl/>

Wprowadzenie

Celem 48-godzinnego programu szkoleniowego PROFILAKTYKA I TERAPIA UZALEŻNIEŃ BEHAVIORALNYCH jest zapoznanie uczestników z jak najszerszym spektrum zagadnień z obszaru profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych, co umożliwi im kompetentne postępowanie w przyszłej pracy zawodowej z klientami/pacjentami z problemem należącym do tej kategorii oraz – jeśli problematyka zainteresuje uczestników szkolenia – świadome podjęcie decyzji o wyborze specjalizacji w obszarze uzależnień behawioralnych i pogłębianie wiedzy i umiejętności w tym zakresie w dalszych działaniach edukacyjnych. Uczestnictwo jest bezpłatne, a ukończenie programu jest poświadczane certyfikatem.

Program jest skierowany do studentów kierunków kształcących do pomocowej pracy z ludźmi (psychologia, pedagogika, resocjalizacja, uniwersytety medyczne).

Program obejmuje następujące bloki tematyczne:

(1) Wiedza na temat uzależnień behawioralnych: charakterystyka, etiologia, mechanizmy. Omawiane są następujące formy uzależnień:

- hazard
- uzależnienie od nowych technologii (komputer/Internet, konsole gier elektronicznych, smartfon, sieci społecznościowe)
- skłonność do kompulsywnych zakupów
- powstrzymywanie się od jedzenia oraz obsesja na punkcie bycia umięśnionym, uzależnienie od ćwiczeń
- samookaleczanie się lub podejmowanie ryzykownych zachowań seksualnych lub dokonywanie kradzieży w celu obniżenia napięcia emocjonalnego lub poprawienia nastroju.

(2) Diagnostyka zagrożenia uzależnieniami behawioralnymi i stopnia uzależnienia. Narzędzia diagnostyczne

(3) Badania na temat uzależnień behawioralnych oraz postaw wobec uzależnień behawioralnych

(4) Koncepcje profilaktyki uzależnień behawioralnych. Metody profilaktyki uzależnień behawioralnych

(5) Terapia uzależnień behawioralnych – koncepcje psychoterapeutyczne, medyczne podejście farmakologiczne, koncepcje samopomocowe. Metody pracy z grupą terapeutyczną

(6) Zastosowania dialogu motywującego w przeciwdziałaniu uzależnieniom behawioralnym

Program edycji realizowanych od roku akademickiego 2016/2017 został rozbudowany o trzy godziny (do 48 godzin) w porównaniu z wcześniejszymi edycjami. Rozbudowa programu polegała na:

1.1. Ujednoliceniu i poszerzeniu tematyki obecnego programu dotyczącej Internetu o: kompleksowy przegląd najnowszych konceptualizacji uzależnienia od Internetu (od pierwszych koncepcji Young, przez poznawczo-behawioralną koncepcję Davisa, po model zaproponowany przez Caplana); rozpowszechnienie problemowego używania Internetu w wybranych krajach, podstawy neuropsychologiczne (w tym wyniki badań MRI i fMRI) uzależnienia od Internetu i przegląd nowo zaproponowanych koncepcji terapeutycznych dotyczących uzależnienia od Internetu.

1.2. Przeglądzie nieuwzględnianych wcześniej międzynarodowych programów profilaktycznych i terapeutycznych dot. uzależnień behawioralnych (włączono do programu informacje przekazane podczas międzynarodowych konferencji – zrealizowanych w listopadzie 2014 i w 2015).

1.3. Włączeniu do literatury obowiązkowej książki Magdaleny Rowickiej *Uzależnienia behawioralne. Terapia i profilaktyka*, Warszawa 2015, Fundacja Praesterno.

Opracowano także materiały dydaktyczne dla słuchaczy zawierające nowe treści programu. Materiały dydaktyczne są odpowiednio aktualizowane w kolejnych edycjach programu.

Od edycji XV program prowadzony jest w trybie on-line. Inicjacja metodyki przez Internet była konsekwencją pandemii COVID-19. Przeniesienie programu do Sieci umożliwiło uczestnictwo w nim studentów spoza Warszawy. We wcześniejszych edycjach prowadzonych stacjonarnie uczestnicy spoza uczelni warszawskich pojawiali się tylko incydentalnie. W edycjach on-line stanowią zdecydowaną większość.

Szczegółowy program zajęć

Sesja I:

edycja XXI   5, 6 listopada 2022 r., godz. 9.00—15.15

edycja XXII   11, 12 marca 2023 r., godz. 9.00—15.15

Uzależnienia behawioralne — wprowadzenie   dr Magdalena Rowicka, APS

seminarium 1   Wprowadzenie do programu   1 godz.

wykład 1   Uzależnienie od hazardu   2 godz.

wykład 2   Inne uzależnienia behawioralne: 2 godz.
uzależnienie od pracy — pracoholizm

skłonność do kompulsywnych zakupów (oneomania, kupnoholizm, *compulsive shopping*)

powstrzymanie się od jedzenia (abrosja, fasting) oraz obsesja na punkcie bycia umięśnionym (bigoreksja)

samookaleczanie się lub podejmowanie ryzykownych zachowań seksualnych lub dokonywanie kradzieży w celu obniżenia napięcia emocjonalnego lub poprawienia nastroju

seminarium 2 Diagnoza. Diagnostyka zagrożenia uzależnieniami behawioralnymi i stopnia

uzależnienia. Narzędzia do oceny uzależnienia – 3 godz.

hazard: *Canadian Problem Gambling Index* (CPGI) oraz 20 pytań Anonimowych Hazardzistów

uzależnienie od ćwiczeń: *Exercise Addiction Inventory*

uzależnienie od zakupów: *Shopping Addiction Subscale*, Skala Zachowań Zakupowych

Work Addiction Risk Test (WART) Robinsona 1999

uzależnienie od jedzenia: *Compulsive Eating Questionnaire*, Skala Zaabsorbowania Jedzeniem

Sesja II:

edycja XXI 19, 20 listopada 2022 r., godz. 9.00—15.15

edycja XXII 25, 26 marca 2023 r., godz. 9.00—15.15

Uzależnienie od mediów i pracoholizm dr Magdalena Rowicka, APS

wykład 3 Uzależnienie od urządzeń multimedialnych (komputer/Internet, konsole gier elektronicznych, telefony komórkowe) 2 godz.

seminarium 3 Uzależnienie od Internetu i współuzależnienia 2 godz.

zajęcia ćwiczeniowo-warsztatowe 2 godz.

Diagnostyka zagrożenia uzależnieniami behawioralnymi i stopnia uzależnienia. Narzędzia do oceny uzależnienia od komputera i Internetu: *Freimuth Screening Tool*, *Internet Addiction Test Young* — polska adaptacja: Test Użytkownika Internetu, Test Problematycznego Używania Internetu 2

wykład 4 Badania na temat uzależnień behawioralnych oraz postaw wobec uzależnień behawioralnych Tomasz Kowalewicz, Fundacja Praesterno 2 godz.

Sesja III:

edycja XXI 3, 4 grudnia 2022 r., godz. 9.00—15.15

edycja XXII 15, 16 kwietnia 2023 r., godz. 9.00—15.15

Profilaktyka i terapia — teoria i metody dr Magdalena Rowicka, APS

wykład 5 Wprowadzenie do terapii i profilaktyki. Koncepcje profilaktyki uzależnień behawioralnych ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji profilaktyki jako wspierania i rozwoju czynników chroniących przed uzależnieniami behawioralnymi; analiza przykładowych programów profilaktycznych 2 godz.

wykład 6 Terapia uzależnień behawioralnych — koncepcje psychoterapeutyczne, medyczne podejście farmakologiczne, koncepcje samopomocowe (m.in. grupy Anonimowych Hazardzistów oparte na programie 12 Kroków) 2 godz.

zajęcia ćwiczeniowo-warsztatowe 2 4 godz.

Wprowadzenie do terapii i profilaktyki (*Self-Management Training (SMT)*, *Game-Control Program (GCP)*), treningi interpersonalne, w tym *Life Skills Training (LST)*, Transteoretyczny Model Zmiany (TMZ), program terapii rodzinnej zorientowanej na strategię (*Brief Strategic Family Therapy, BSFT*), terapia redukcji szkód (ang. HRT), wczesna interwencja i interwencja kryzysowa

Sesja IV:

edycja XXI 17, 18 grudnia 2022 r., godz. 9.00—15.15

edycja XXII 13, 14 maja 2023 r., godz. 9.00—15.15

Profilaktyka Magdalena Moskal, Fundacja Praesterno

seminarium 4 Profilaktyka uzależnień behawioralnych — seminarium 2 godz.

zajęcia ćwiczeniowo-warsztatowe 3 6 godz.

Profilaktyka uzależnień behawioralnych — metody pracy z grupą psychokorekcyjną

Sesja V:

edycja XXI 14, 15 stycznia 2022 r., godz. 9.00—15.15

edycja XXII 20, 21 maja 2023 r., godz. 9.00—15.15

Terapia Rafał Zawadzki, Poradnia InAltum

seminarium 5 Terapia uzależnień behawioralnych — seminarium 2 godz.

zajęcia ćwiczeniowo-warsztatowe 4

6 godz.

Terapia uzależnień behawioralnych — metody pracy z grupą psychokorekcyjną

Sesja VI:

edycja XXI 28, 29 stycznia 2022 r., godz. 9.00—15.15

edycja XXII 27, 28 maja 2023 r., godz. 9.00—15.15

Dialog motywujący Zygmunt Medowski, Prezes Zarządu Polskiego Towarzystwa Dialogu Motywującego, trener i superwizor PTDM

wykład 7 Terapia uzależnień behawioralnych — dialog motywujący

2 godz.

zajęcia ćwiczeniowo-warsztatowe 5

4 godz.

Dialog motywujący — metody pracy z pacjentem

dr Magdalena Rowicka, Akademia Pedagogiki Specjalnej;

Tomasz Kowalewicz, Fundacja Praesterno

seminarium 5 Podsumowanie programu. Uzależnienia behawioralne — dyskusja

2 godz.

W sumie program obejmuje 48 godzin zajęć:

- wykłady – 14 godzin lekcyjnych,
- seminaria – 12 godzin,
- zajęcia ćwiczeniowo-warsztatowe – 22 godziny.

Zajęcia przeprowadzono w dwóch edycjach (po dwie grupy w każdej edycji):

- edycja XXI w semestrze zimowym,
- edycja XXII w semestrze letnim.

Numeracja kolejnych edycji prowadzona jest od początku realizacji programu, w roku akademickim 2022/2023 przeprowadzono edycję dwudziestą pierwszą i dwudziestą drugą.

Obie edycje poprowadzono zdalnie (on-line), z wykorzystaniem komunikatora Zoom.

W obu edycjach (łącznie) zajęcia ukończyły 72 osoby, w tym 1 osoba, która uzupełniała zajęcia z wcześniejszej edycji:

- w edycji XXI otrzymało certyfikat 36 osób,
- także edycję XXII ukończyło i otrzymało certyfikat 36 osób.

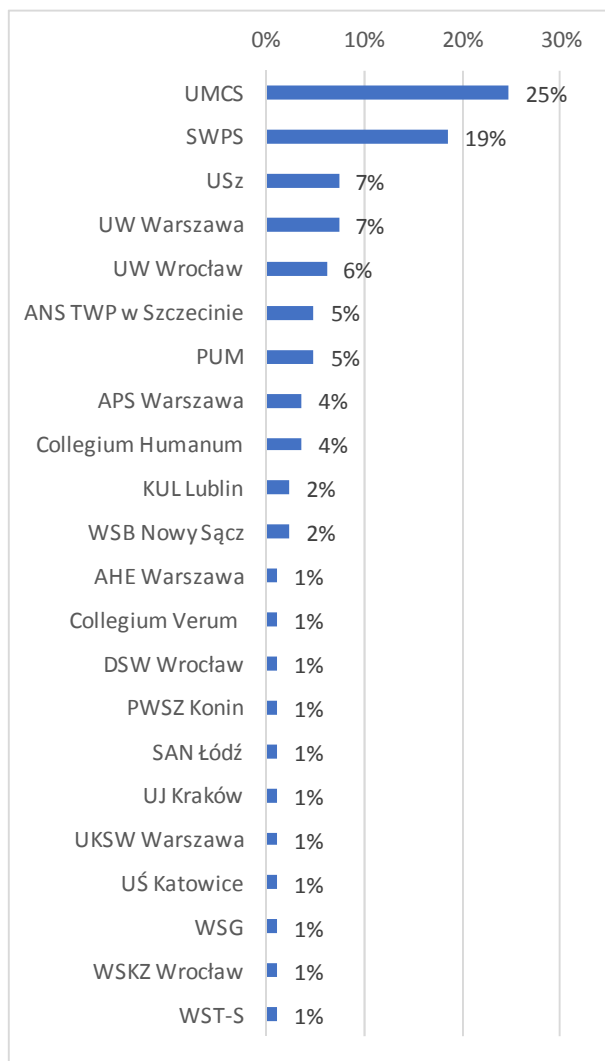
Program rozpoczęło 81 osób; tak więc 72 osoby, które ukończyły program z wynikiem pozytywnym, stanowią 89% osób uczestniczących w szkoleniu.

Socjometryczne charakterystyki uczestników programu

Prezentowane są dane 81 osób, które rozpoczęły szkolenie.

Wydział i kierunek studiów

Wykres nr 1. Uczelnie, których studentami są uczestnicy programu

AHE Warszawa – Akademia Humanistyczno Ekonomiczna w Warszawie

ANS TWP w Szczecinie – Akademia Nauk Stosowanych Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie

APS Warszawa – Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Collegium Humanum – Collegium Humanum w Warszawie

Collegium Verum – Collegium Verum Uczelnia Katolicka

DSW Wrocław – Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

KUL Lublin – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie

PUM – Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie

PWSZ Konin – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie

SAN Łódź – Społeczna Akademia Nauk w Łodzi

SWPS – Uniwersytety SWPS

UJ Kraków – Uniwersytet Jagielloński

UKSW – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

UMCS – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

UW Wrocław – Uniwersytet Wrocławski

USz – Uniwersytet Szczeciński

UŚ Katowice – Uniwersytet Śląski w Katowicach

UW Warszawa – Uniwersytet Warszawski

WSB Nowy Sącz – Wyższa Szkoła Biznesu w Nowym Sączu

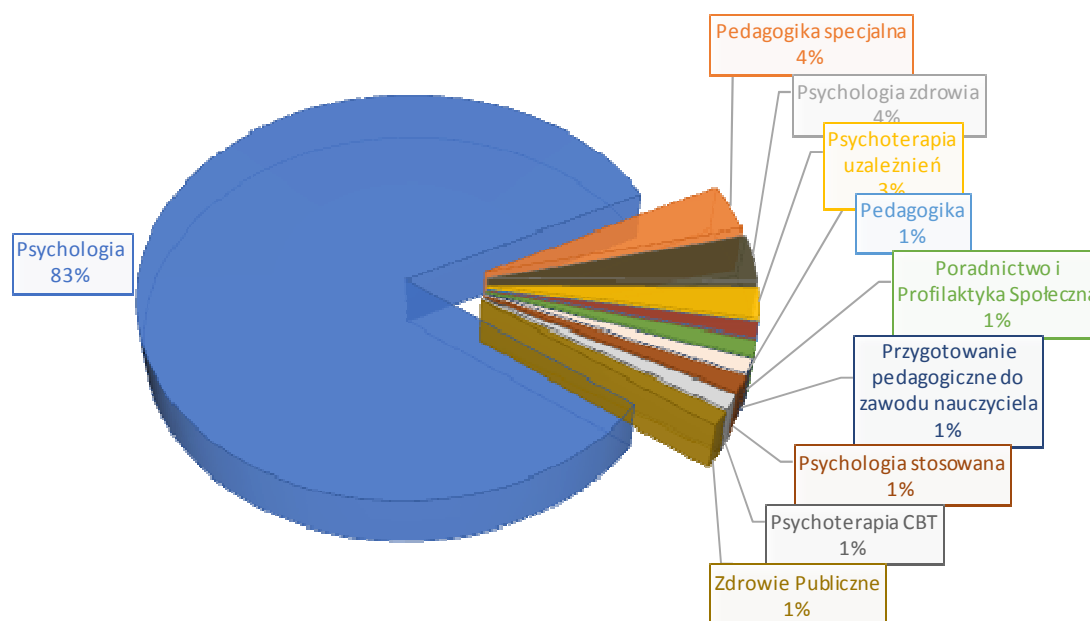
WSG – Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy

WSKZ Wrocław – Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

WST-S – Wyższa Szkoła Teologiczno-Społeczna w Warszawie

20 osób (25%) uczestników szkolenia to studenci Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, 15 osób (19%) studiowało na Uniwersytetach SWPS, po 6 osób (po 7%) uczestników reprezentowało Uniwersytet Szczeciński oraz Uniwersytet Warszawski, 5 osób (6%) studiowało na Uniwersytecie Wrocławskim, po 4 osoby (po 5%) to studenci Akademii Nauk Stosowanych Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie i studenci Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, po 3 osoby (po 4%) reprezentowały Akademię Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie oraz Collegium Humanum w Warszawie, po 2 osoby (po 2%) studiowało w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i w Wyższej Szkole Biznesu w Nowym Sączu. Pojedyncze osoby (po 1%) to studenci: Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Warszawie, Uczelni Katolickiej Collegium Verum, Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koninie, Społecznej Akademii Nauk w Łodzi, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Wyższej Szkoły Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu, Wyższej Szkoły Teologiczno-Społecznej w Warszawie.

Wykres nr 2. Kierunki studiów uczestników programu

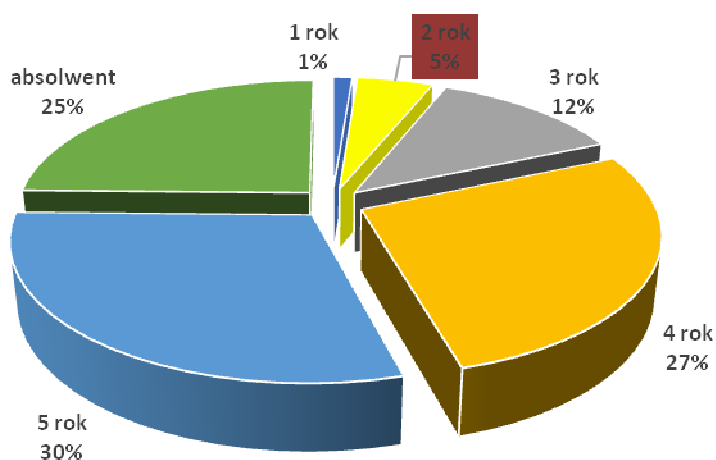

67 uczestników programu to studenci psychologii (83%), po 3 osoby (po 4%) studiuje na kierunku psychologia zdrowia, 2 osoby (3%) to studenci psychoterapii uzależnień. Pojedyncze osoby (po 1%) stanowią studenci pedagogiki, poradnictwa i profilaktyki społecznej, przygotowania pedagogicznego do zawodu nauczyciela, psychologii stosowanej, psychoterapii CBT (poznawczo-behawioralnej), zdrowia publicznego.

Rok studiów uczestników programu

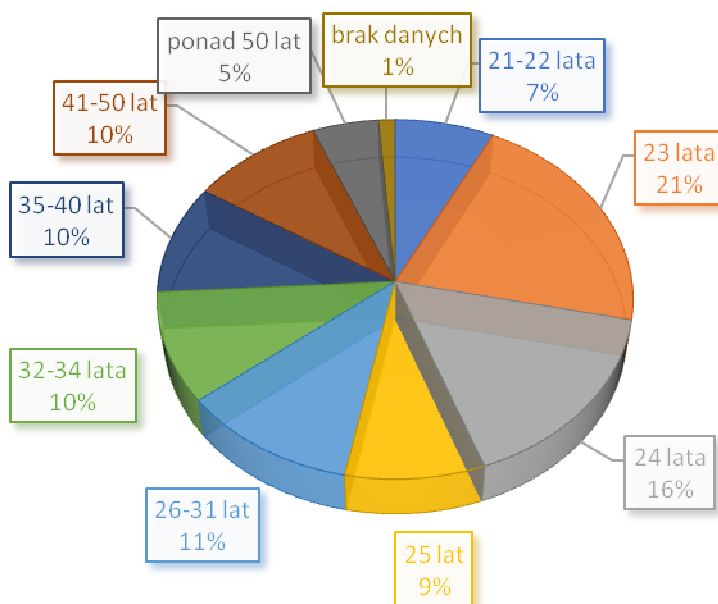
Wykres nr 3. Rok studiów uczestników programu

1 osoba (1%) studiuje na pierwszym roku, 4 osoby (5%) na drugim roku, 10 osób (12%) na trzecim roku, 22 osoby (27%) – na czwartym, 24 osoby (30%) – na piątym roku. 20 uczestników programu (25) to absolwenci studiów wyższych.

Płeć i wiek uczestników programu

Wykres nr 4. Rozkład wieku uczestników programu

W programie udział wzięły osoby w wieku od 21 do 68 lat.

6 uczestników (7%) to osoby w wieku 21–22 lata, 23 lata miało 17 uczestników (21%), 24 lata miało 13 uczestników (16%), 25 lat miało 7 uczestników (9%). W wieku 26–31 lat było

9 uczestników (11%), w wieku 32–34 lata, 35–40 lat oraz 41–50 lat było po 8 uczestników (po 10%), ponad 50 lat miało 4 uczestników (5%); jedna osoba nie podała wieku.

Wśród uczestników programu było 64 kobiety (79%) i 17 mężczyzn (21%).

Ocena wybranych aspektów programu

Na zakończenie uczestnicy wypełniali *Arkusze oceny programu*. W badaniu wzięło udział 67 osób. 5 osób, które ukończyły program nie uczestniczyło w wypełnianiu arkusza oceny. Ze względu na to, że arkusz oceny był anonimowy, nie było możliwości identyfikacji osób, które zrezygnowały z wypełniania go.

Respondenci zostali poproszeni o ocenę programu pod następującymi względami:

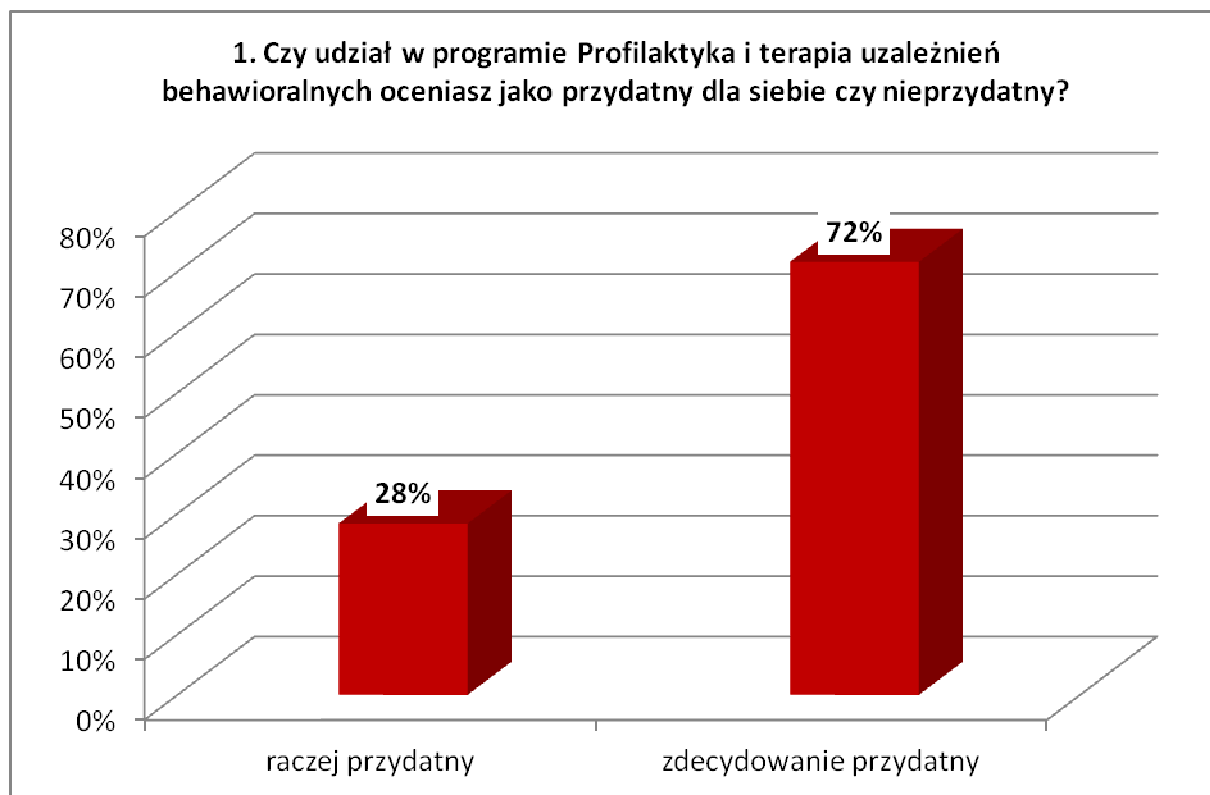
1. Ocena przydatności programu
2. Ocena zgodności wstępnych informacji na temat programu z późniejszą realizacją
3. Ocena kompetencji i przygotowania zawodowego prowadzących
4. Ocena wpływu zmiany metody prowadzenia zajęć na zdalną (on-line) na wartość programu
5. Ocena organizacji zajęć (wykorzystania czasu, organizacji aktywności)
6. Ocena poziomu trudności programu
7. Czy program był nudny czy ciekawy
8. Ocena czasu trwania programu

Ocena była dokonywana na pięciopunktowych skalach, od 1 – ocena minimalna do 5 – ocena maksymalna. W badaniach udział wzięło 51 osób – absolwenci programu, którzy wypełnili kwestionariusz.

Na kolejnych stronach są prezentowane wyniki odsetkowe odpowiedzi na poszczególne pytania.

Ocena przydatności programu

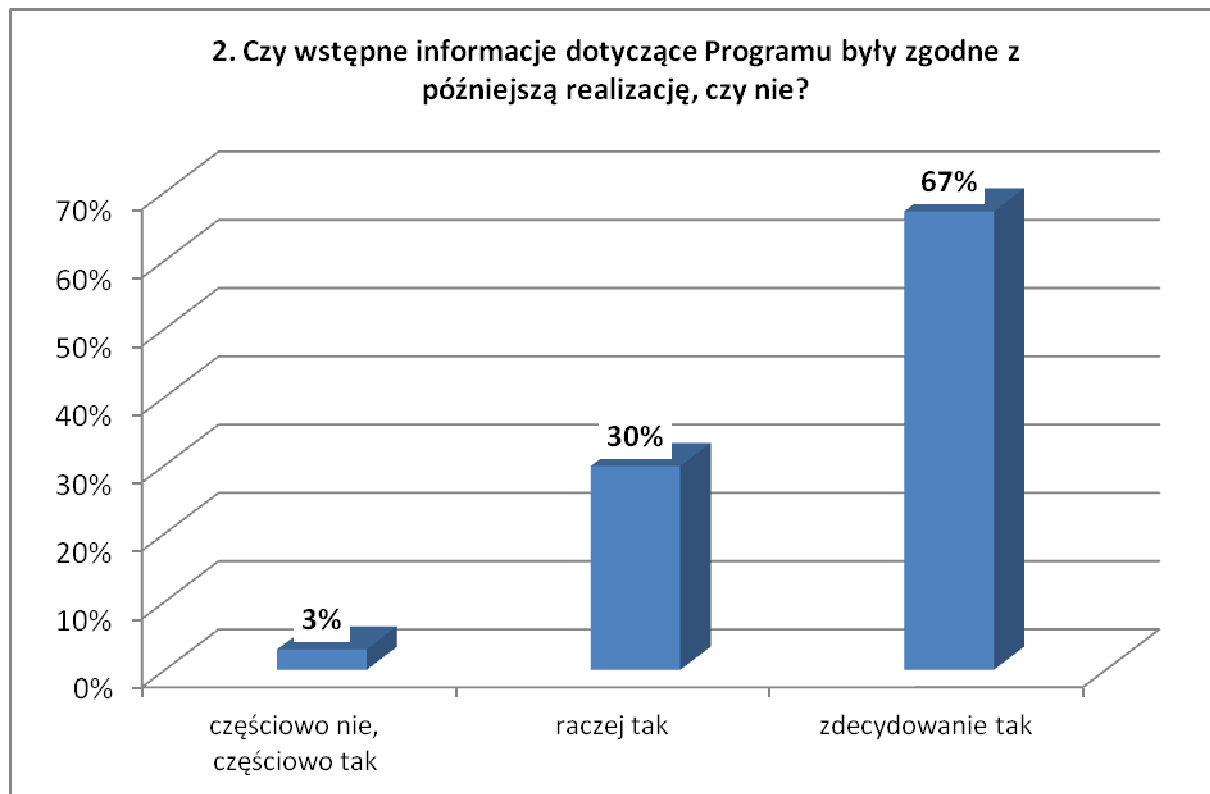
Wykres nr 5. Ocena przydatności programu

Wszyscy uczestnicy programu uznali, że program był dla nich przydatny (w tym: raczej przydatny 28% i zdecydowanie przydatny 72%).

Ocena zgodności wstępnych informacji na temat programu z późniejszą realizacją

Wykres nr 6. Ocena zgodności wstępnych informacji na temat programu z późniejszą realizacją

Niemal wszyscy uznali, że wstępne informacje na temat programu były zgodne z jego późniejszą realizacją (w tym 67% zdecydowanie tak, 30% – raczej tak). Zdaniem dwóch osób wstępne informacje były tylko częściowo zgodne z późniejszą realizacją programu.

Ocena kompetencji i przygotowania zawodowego prowadzących program

Wykres nr 7. Ocena przygotowania prowadzących

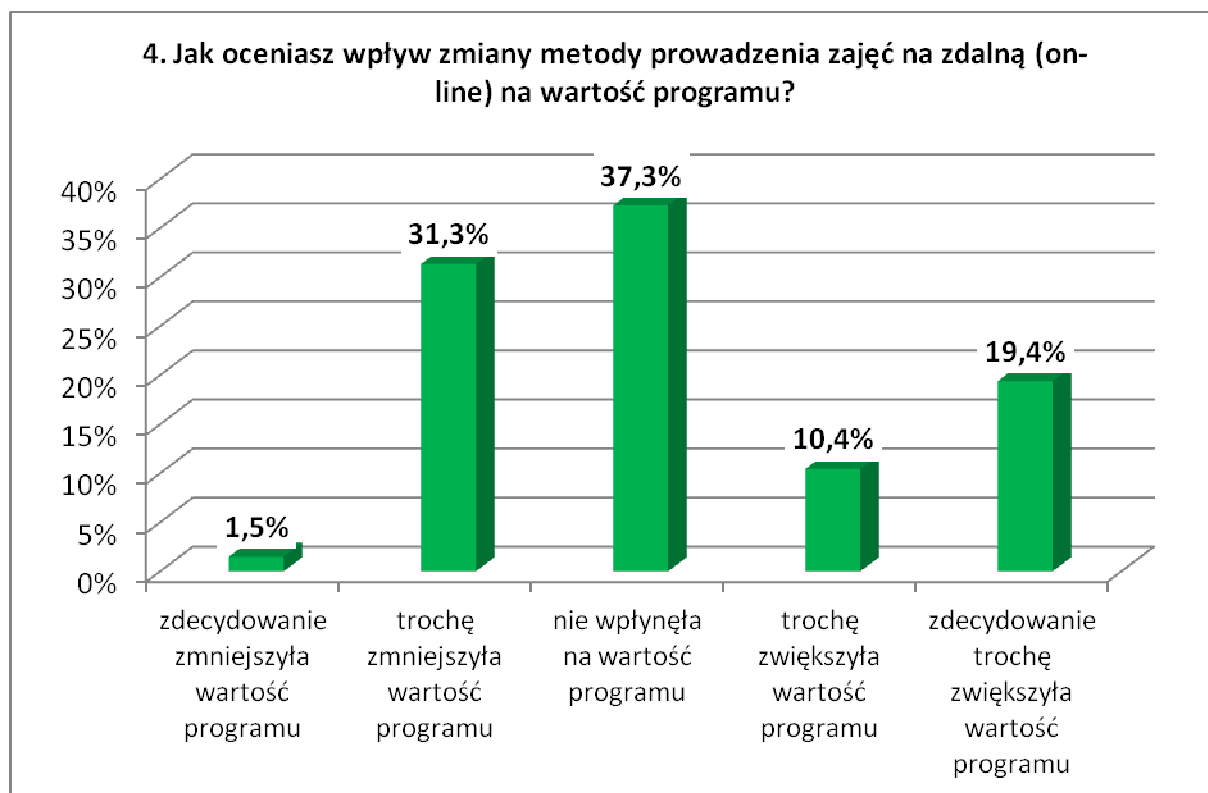

Uczestnicy programu *Profilaktyka i terapia uzależnień behawioralnych* bardzo wysoko ocenili kompetencje i przygotowanie zawodowe prowadzących program. 82% przyznało oceny zdecydowanie dobre, pozostali (18%) raczej dobre.

Ocena wpływu zmiany metody prowadzenia zajęć na zdalną (on-line) na wartość programu

Program w XXI i XXII edycji był realizowany w formie sesji zdalnych (on-line). Uczestnicy zostali poproszeni o ocenę wpływu zmiany metody prowadzenia zajęć na zdalną na wartość programu.

Wykres nr 8. Ocena wpływu zmiany metody prowadzenia zajęć na zdalną (on-line) na wartość programu

Ocena wpływu prowadzenia programu on-line podzieliła uczestników na 3 grupy:

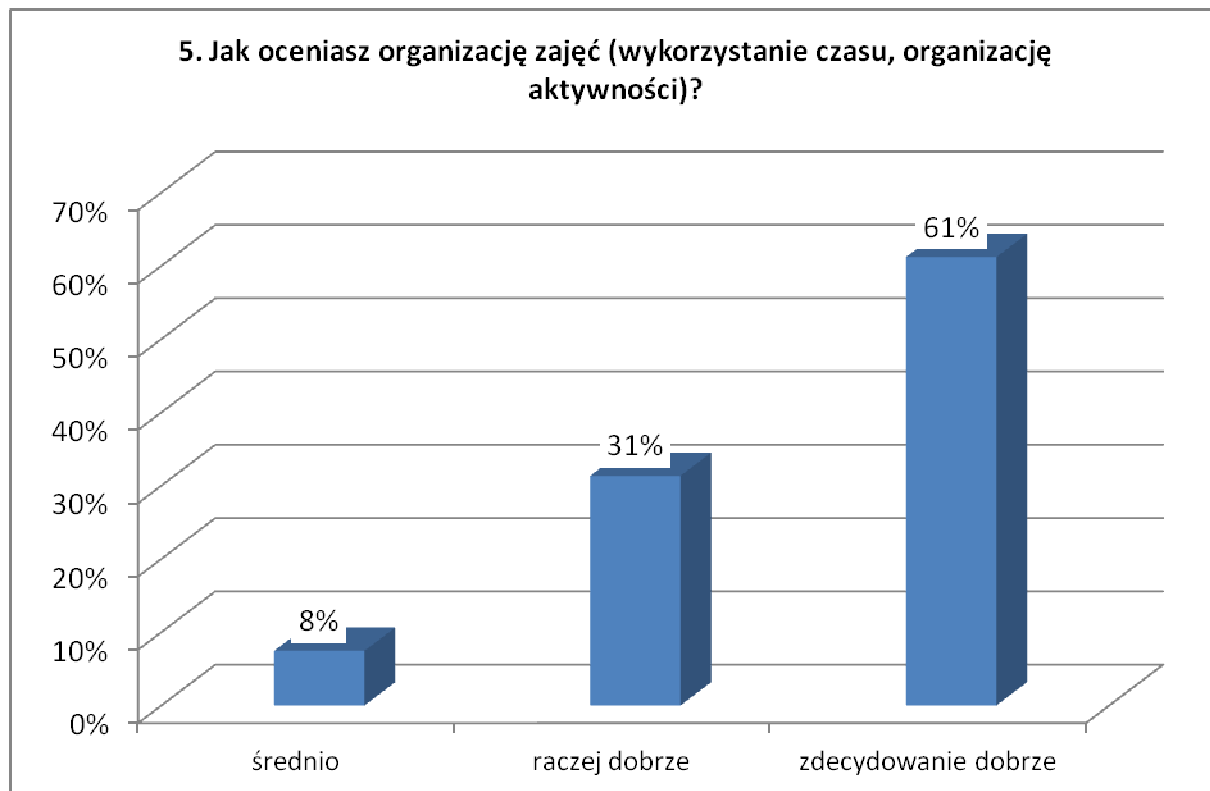
32% uznało, że prowadzenie programu on-line zmniejszyło jego wartość (w tym 1 osoba, że zmniejszyło zdecydowanie),

37% stwierdziło, że zmiana metodyki na sieciową nie wpłynęła na wartość programu,

zdaniem 29% uczestników prowadzenie programu metodą on-line zwiększyło jego wartość, w tym zdaniem 19% – że zwiększyło zdecydowanie.

Ocena organizacji zajęć (wykorzystania czasu, organizacji aktywności)

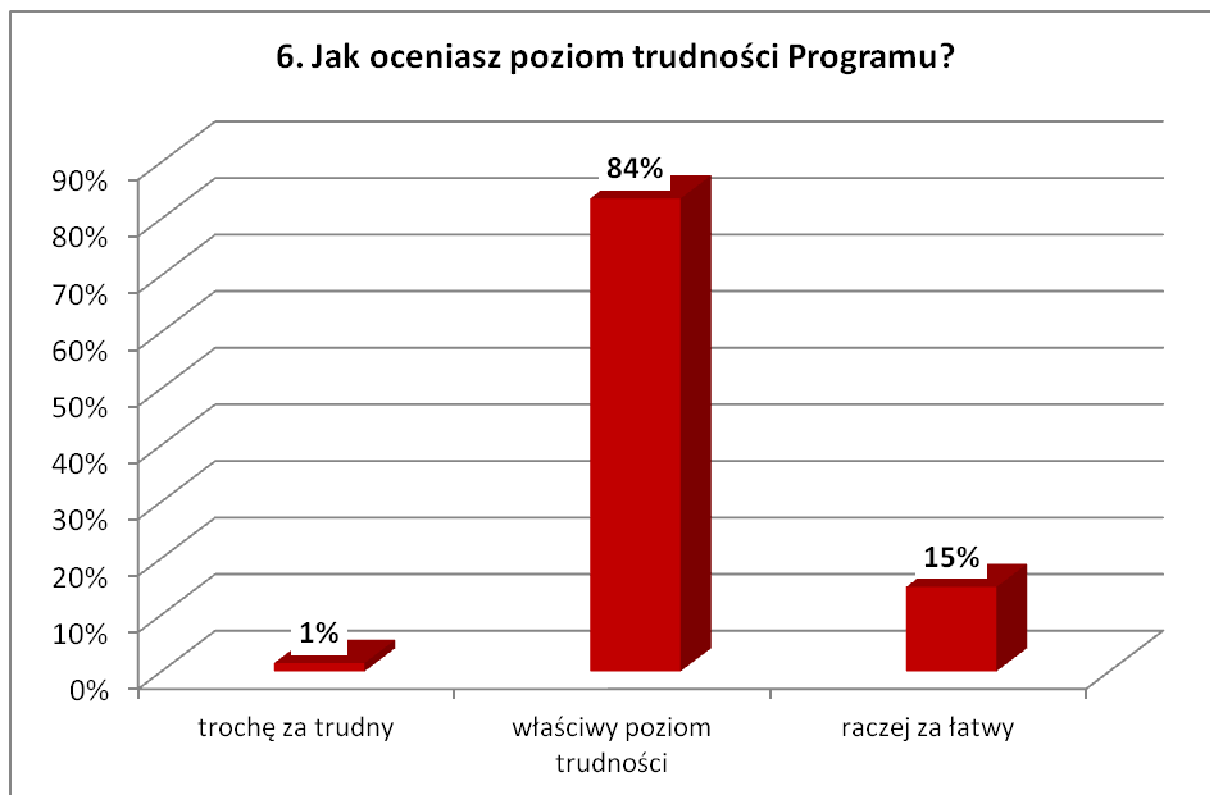
Wykres nr 9. Ocena organizacji zajęć

Większość uczestników programu uznała organizację zajęć (w tym wykorzystanie czasu i organizację aktywności) za dobrą (w tym 61% za zdecydowanie dobrą, 31% za raczej dobrą). 8% oceniło organizację zajęć jako średnią.

Ocena poziomu trudności programu

Wykres nr 10. Ocena poziomu trudności programu

Aż 84% uczestników programu uznało poziom jego trudności za właściwy.

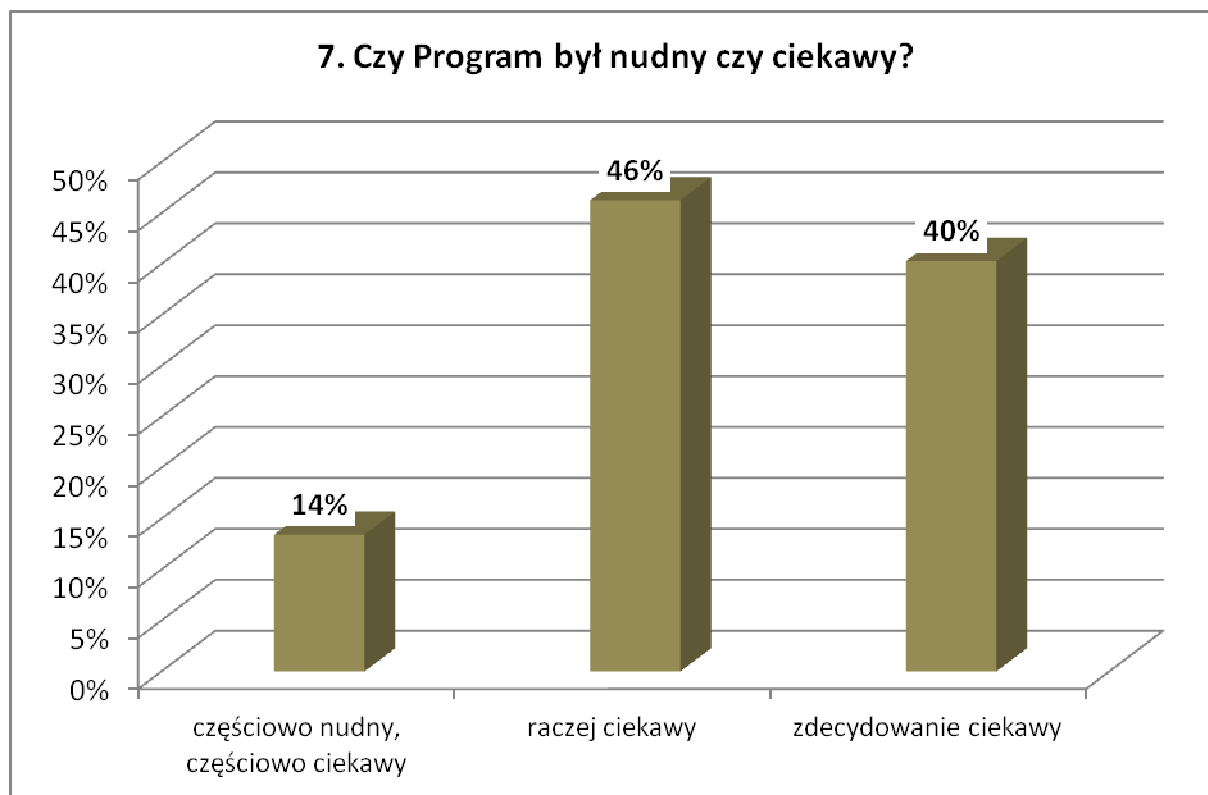
15% stwierdziło, że program był raczej za łatwy.

Zdaniem jednej osoby program był nieco za trudny.

Czy program był nudny, czy ciekawy

Wykres nr 11. Czy program był nudny, czy ciekawy

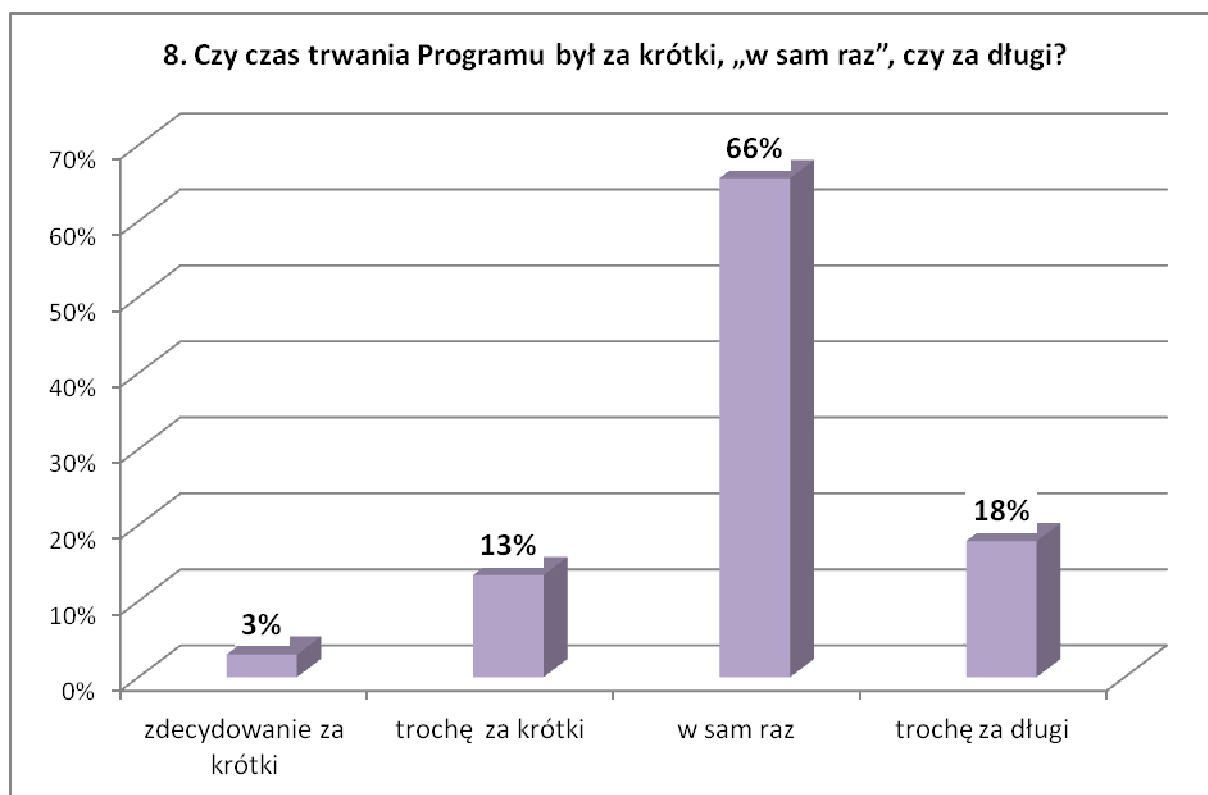

86% uczestników programu uznało, że był on ciekawy (w tym 40%, że zdecydowanie ciekawy, a 46% – że raczej ciekawy).

Zdaniem 14% program był częściowo nudny, częściowo ciekawy.

Ocena czasu trwania programu

Wykres nr 12. Ocena czasu trwania programu

Większość – 66% uczestników – uznała, że czas trwania programu był „w sam raz”.

Zdaniem jednej czwartej (26%) program był za krótki, w tym według 2 osób zdecydowanie za krótki.

18% stwierdziło, że program był trochę za długi.

Ocena bloków programowych

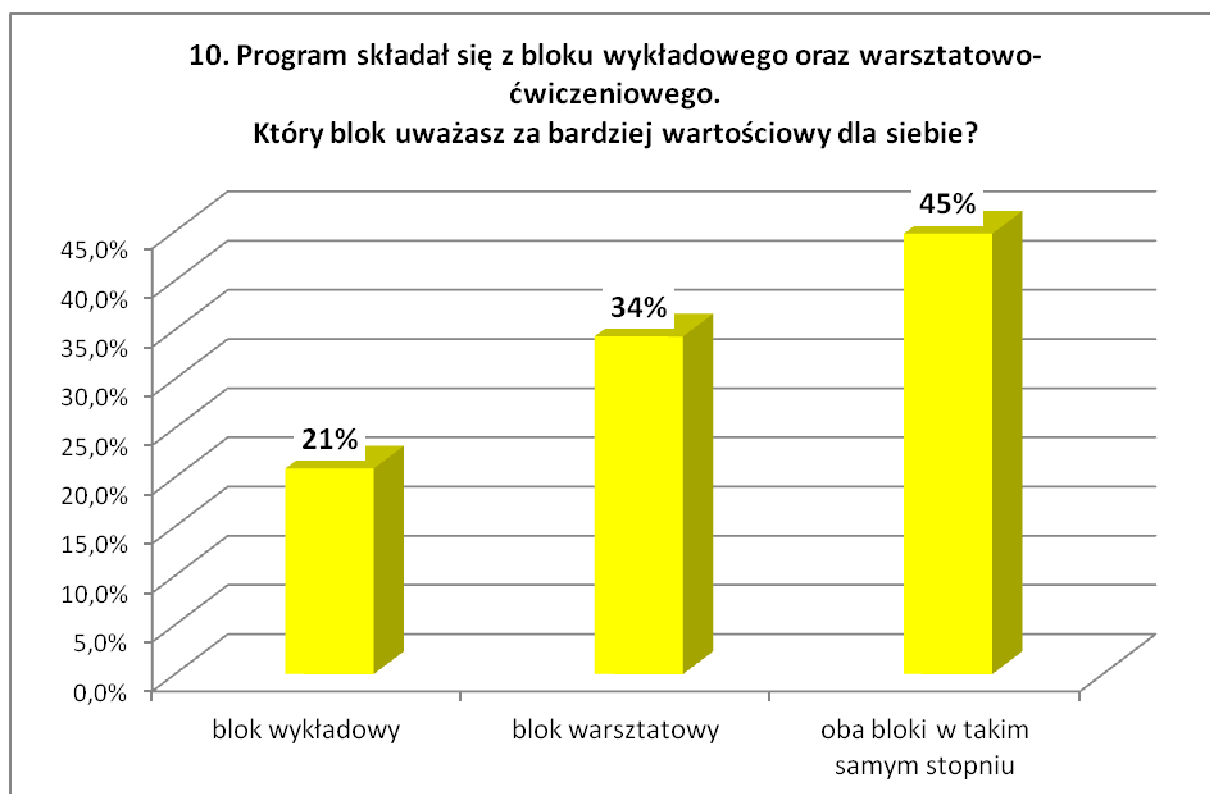
Program składa się z bloku wykładowego oraz warsztatowo-ćwiczeniowego.

Uczestnicy zostali poproszeni o ocenę:

- który blok był dla nich bardziej wartościowy,
- proporcji czasu poświęconego na blok wykładowy i blok warsztatowo-ćwiczeniowy.

Ocena, który blok był bardziej wartościowy

Wykres nr 14. Ocena, który blok był bardziej wartościowy

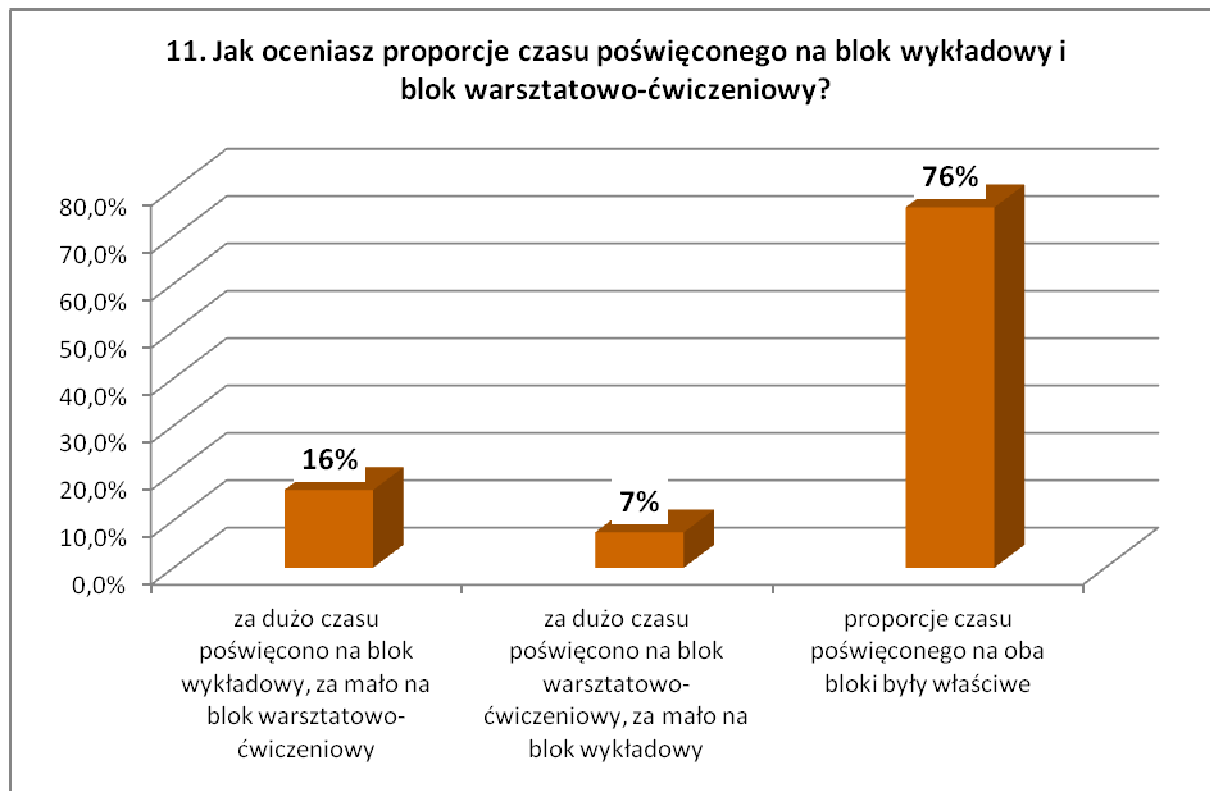
Nieco mniej niż połowa uczestników programu (45%) uznała, że oba bloki – warsztatowo-ćwiczeniowy i wykładowy – były w takim samym stopniu wartościowe.

34% wyraziło zdanie, że bardziej wartościowy był dla nich blok warsztatowy w porównaniu z blokiem wykładowym.

21% uczestników wskazało – jako bardziej dla siebie wartościowy – blok wykładowy.

Ocena proporcji czasu poświęconego na blok wykładowy i blok warsztatowo-ćwiczeniowy

Wykres nr 15. Czas na bloki programowe

Trzy czwarte uczestników (76%) stwierdziło, że proporcje czasu poświęconego na oba bloki były właściwe.

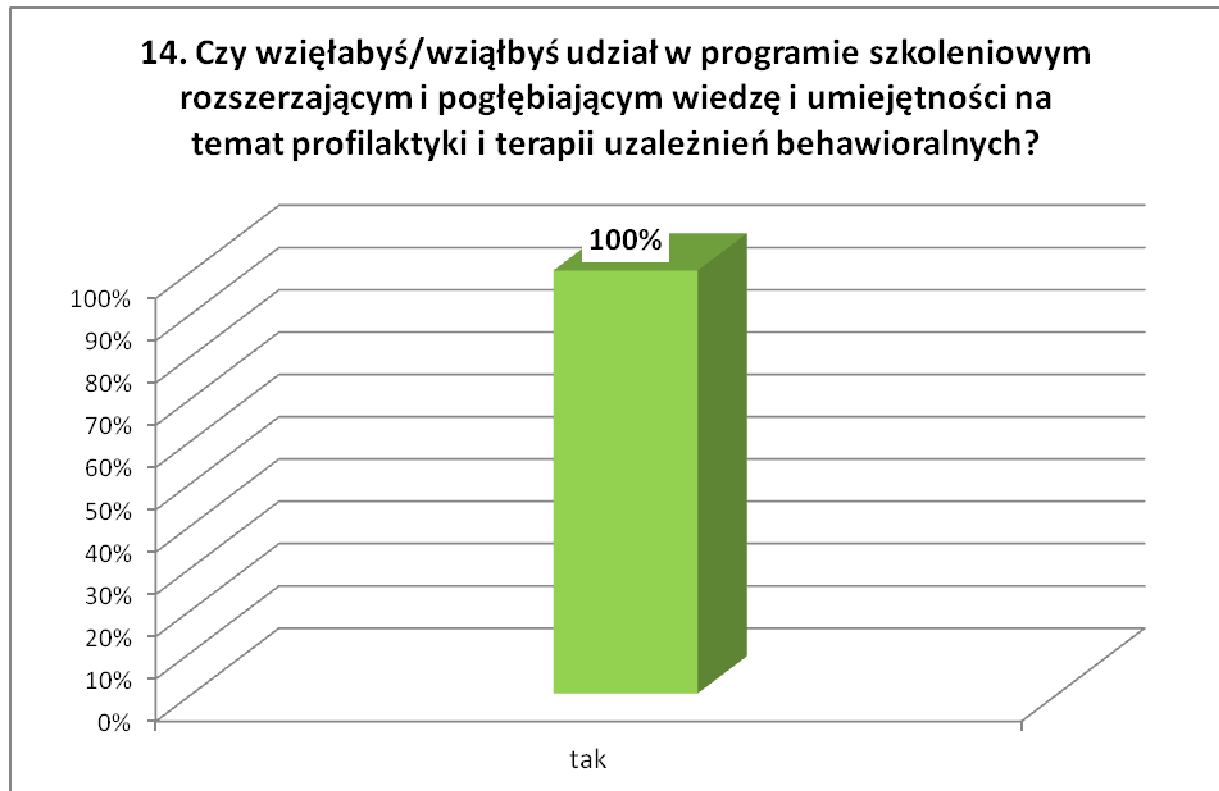
16% uznało, że za dużo czasu poświęcono na blok wykładowy, za mało na blok warsztatowo-ćwiczeniowy.

Zdaniem 7% za dużo czasu poświęcono na blok warsztatowo-ćwiczeniowy.

Chęć kontynuacji uczestnictwa w szkoleniu

Uczestników Programu zapytano, czy wzięliby udział w programie szkoleniowym rozszerzającym i pogłębiającym wiedzę i umiejętności na temat profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych. Wyniki prezentuje poniższy wykres.

Wykres nr 16. Zainteresowanie kontynuacją szkolenia

Wszyscy absolwenci programu są zainteresowani kontynuacją szkolenia – rozszerzeniem i pogłębieniem wiedzy i umiejętności na temat profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych.

Zmiany w zakresie wiedzy i umiejętności uczestników spowodowane udziałem w programie

Po zakończeniu szkolenia jego uczestnicy programu oceniali swoją wiedzę i umiejętności dotyczącą 10 obszarów, odnosząc się do dwóch punktów czasowych:

1. przed rozpoczęciem programu,
2. po zakończeniu programu.

Oceniane obszary:

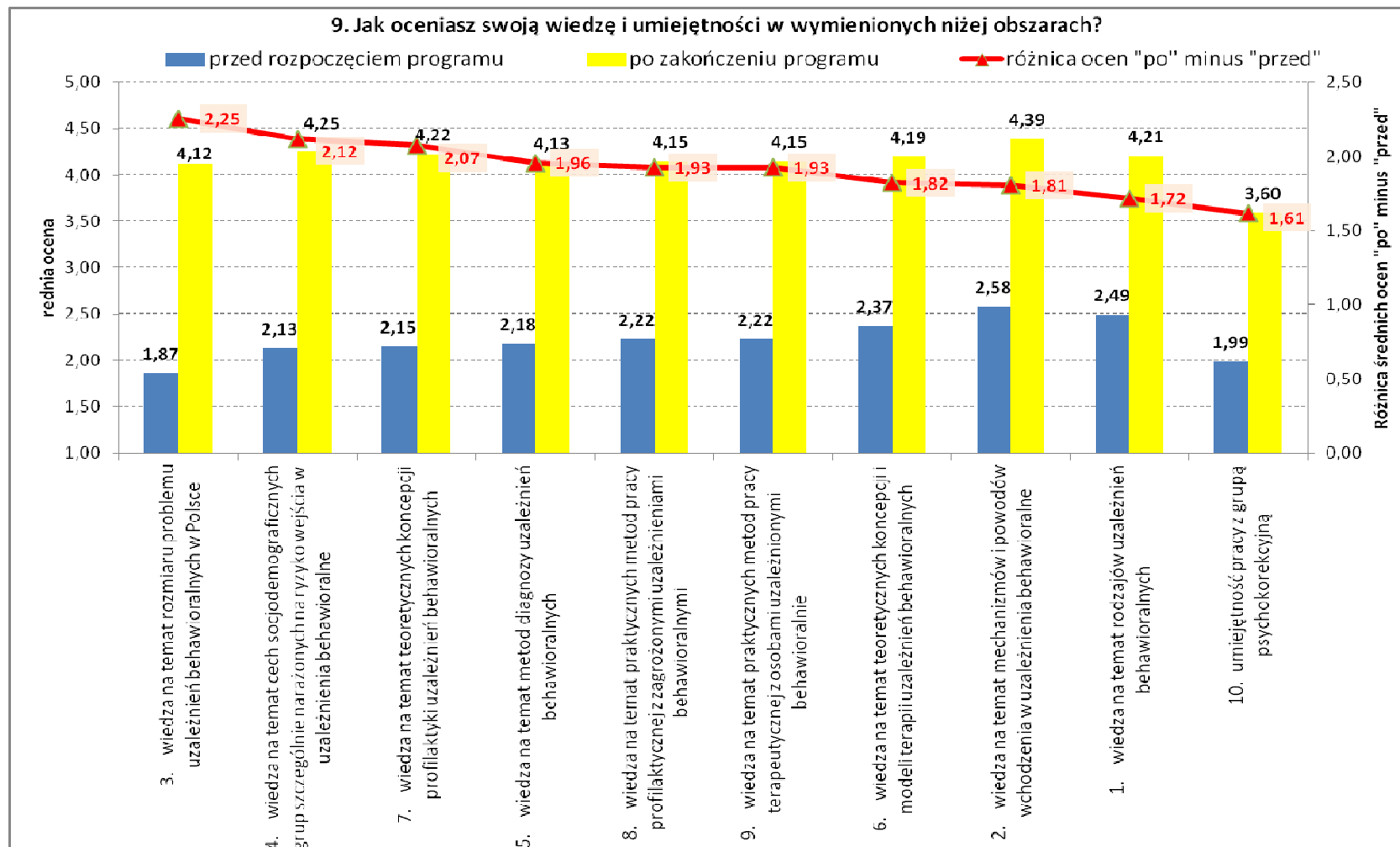
1. wiedza na temat rodzajów uzależnień behawioralnych
2. wiedza na temat mechanizmów i powodów wchodzenia w uzależnienia behawioralne
3. wiedza na temat rozmiaru problemu uzależnień behawioralnych w Polsce
4. wiedza na temat cech socjodemograficznych grup szczególnie narażonych na ryzyko wejścia w uzależnienia behawioralne
5. wiedza na temat metod diagnozy uzależnień behawioralnych
6. wiedza na temat teoretycznych koncepcji i modeli terapii uzależnień behawioralnych
7. wiedza na temat teoretycznych koncepcji profilaktyki uzależnień behawioralnych
8. wiedza na temat praktycznych metod pracy profilaktycznej z zagrożonymi uzależnieniami behawioralnymi
9. wiedza na temat praktycznych metod pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi behawioralnie
10. umiejętność pracy z grupą psychokorekcyjną

Oceny dokonywane były na pięciostopniowej skali:

1 – zdecydowanie niska ocena	4 – raczej wysoka ocena
2 – raczej niska ocena	5 – zdecydowanie wysoka ocena
3 – średnia ocena	

Policzono średnie ocen każdego obszaru branego pod uwagę dla obu punktów czasowych. Wyniki przedstawia wykres na kolejnej stronie.

Wykres nr 17. Ocena zmian pod wpływem programu

Ocena zmian podopiecznych pod wpływem programu

Wykres nr 17 prezentuje:

- średnią ocenę uczestników poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie każdego z 10 branych pod uwagę wymiarów przed rozpoczęciem programu,
- średnią ocenę poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie każdego testowanego obszaru po zakończeniu programu,
- różnicę średnich: ocena poziomu wiedzy i umiejętności po zakończeniu programu minus ocena przed rozpoczęciem programu.

Wykres jest uporządkowany ze względu na wielkość różnic średnich „ocena po” minus „ocena przed”.

W zakresie każdego branego pod uwagę obszaru wiedzy i umiejętności studenci uczestniczący w programie *Profilaktyka i terapia uzależnień behawioralnych* zarejestrowali poprawę w wysokości mieszczącej się w przedziale (1,61 punktu – 2,25 punktu). **Wszystkie różnice są istotne statystycznie** na poziomie p.i. < 0,001 (test t dla prób zależnych).

Najwyższy przyrost wiedzy (2,25 punktu) uczestnicy programu zanotowali na wymiarze (3) *Wiedzy na temat rozmiaru problemu uzależnień behawioralnych w Polsce*. Średnia ocena przed rozpoczęciem programu wynosiła 1,87 punktu, po zakończeniu programu osiągnęła wartość 4,12 punktu.

Przyrost w zakresie (4) *Wiedzy na temat cech socjodemograficznych grup szczególnie narażonych na ryzyko wejścia w uzależnienia behawioralne* wyniósł średnio 2,12 punktu. Średnia ocena wstępna wynosiła 2,13 punktu. Ocena końcowa osiągnęła wartość 4,25 punktu.

Poziom (7) *Wiedzy na temat teoretycznych koncepcji profilaktyki uzależnień behawioralnych* zwiększył się o średnio 2,07 punktu. Średnia ocena przed rozpoczęciem programu wynosiła 2,15 punktu, po zakończeniu programu osiągnęła wartość 4,22 punktu.

(5) *Wiedza na temat metod diagnozy uzależnień behawioralnych* wzrosła średnio o 1,96 punktu. Średnia ocena wstępnego poziomu wynosiła 2,18 punktu, ocena końcowa wzrosła do 4,13 punktu.

Przyrost w zakresie (8) *Wiedzy na temat praktycznych metod pracy profilaktycznej z zagrożonymi uzależnieniami behawioralnymi* wyniósł średnio 1,93 punktu. Przed rozpoczęciem programu uczestnicy oceniali swoją wiedzę na ten temat na średnio 2,22 punktu. Po zakończeniu programu → na 4,15 punktu.

(9) *Wiedza na temat praktycznych metod pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi behawioralnie* wzrosła także o 1,93 punktu. Poziom wstępny wynosił 2,22 punktu, końcowy osiągnął 4,15 punktu.

(6) *Wiedza na temat teoretycznych koncepcji i modeli terapii uzależnień behawioralnych* wzrosła średnio o 1,82 punktu. Średnia ocena wstępnego poziomu wynosiła 2,37 punktu. Ocena końcowa wzrosła do poziomu 4,19 punktów.

Przyrost w zakresie (2) *Wiedzy na temat mechanizmów i powodów wchodzenia w uzależnienia behawioralne* wyniósł 1,81 punktu. Średnia ocena wstępnego poziomu wynosiła 2,58 punktu. Ocena końcowa wzrosła do poziomu 4,39 punktu.

Przyrost w zakresie (1) *Wiedzy na temat rodzajów uzależnień behawioralnych* wyniósł 1,72 punktu. Średnia ocena poziomu wiedzy w tym zakresie przed rozpoczęciem programu wynosiła 2,49 punktu, po zakończeniu programu osiągnęła wartość 4,21 punktu.

(10) *Umiejętność pracy z grupą psychokorekcyjną* wzrosła średnio o 1,61 punktu. Średnia ocena przed rozpoczęciem programu wynosiła 1,99 punktu, po zakończeniu programu osiągnęła wartość 3,60 punktu.

Analizując **wstępne oceny** podopiecznych odnośnie do 10 branż pod uwagę wymiarów wiedzy i umiejętności można zauważyć, że najwyżej oceniali oni swoją wstępną wiedzę (2,58 punktu) na wymiarze (2) *Wiedzy na temat mechanizmów i powodów wchodzenia w uzależnienia behawioralne*. W związku ze wstępną wysoką oceną przyrost wiedzy (1,81 punktu), mimo najwyższej oceny końcowej (4,39 punktu), lokuje ten wymiar w końcówce rankingu. Podobnie wymiar (1) *Wiedza na temat rodzajów uzależnień behawioralnych* znalazł się na przedostatnim miejscu rankingu (przyrost wiedzy o 1,72 punktu) mimo wysokiej oceny końcowej (4,21 punktu), ze względu na wysoką ocenę wstępną (2,49 punktu).

Na ostatniej pozycji rankingu przyrostu wiedzy ulokował się wymiar (10) *Umiejętność pracy z grupą psychokorekcyjną* (przyrost o 1,61 punktu). Zarówno ocena wstępna jak i końcowa wiedzy na tym wymiarze należała do niskich.

Najwyższy przyrost (2,06 punktu) zanotowany na wymiarze (3) *Wiedzy na temat rozmiaru problemu uzależnień behawioralnych w Polsce* jest konsekwencją najniższej oceny wstępnej respondentów na tym wymiarze (1,87 punktu).

Średnia ocena wstępnego poziomu wiedzy i umiejętności we wszystkich branżach pod uwagę obszarach wynosiła 2,22 punktu, a średnia ocena końcowa 4,14 punktu. Tak więc średnia wstępna samoocena wiedzy i umiejętności lokowała uczestników na poziomie raczej niskiej oceny, średnia końcowa ocena na poziomie wysokiej oceny.

Średni przyrost wiedzy i umiejętności na 10 branżach pod uwagę wymiarach wyniósł 1,92 punktu.

Wyniki testu wiedzy

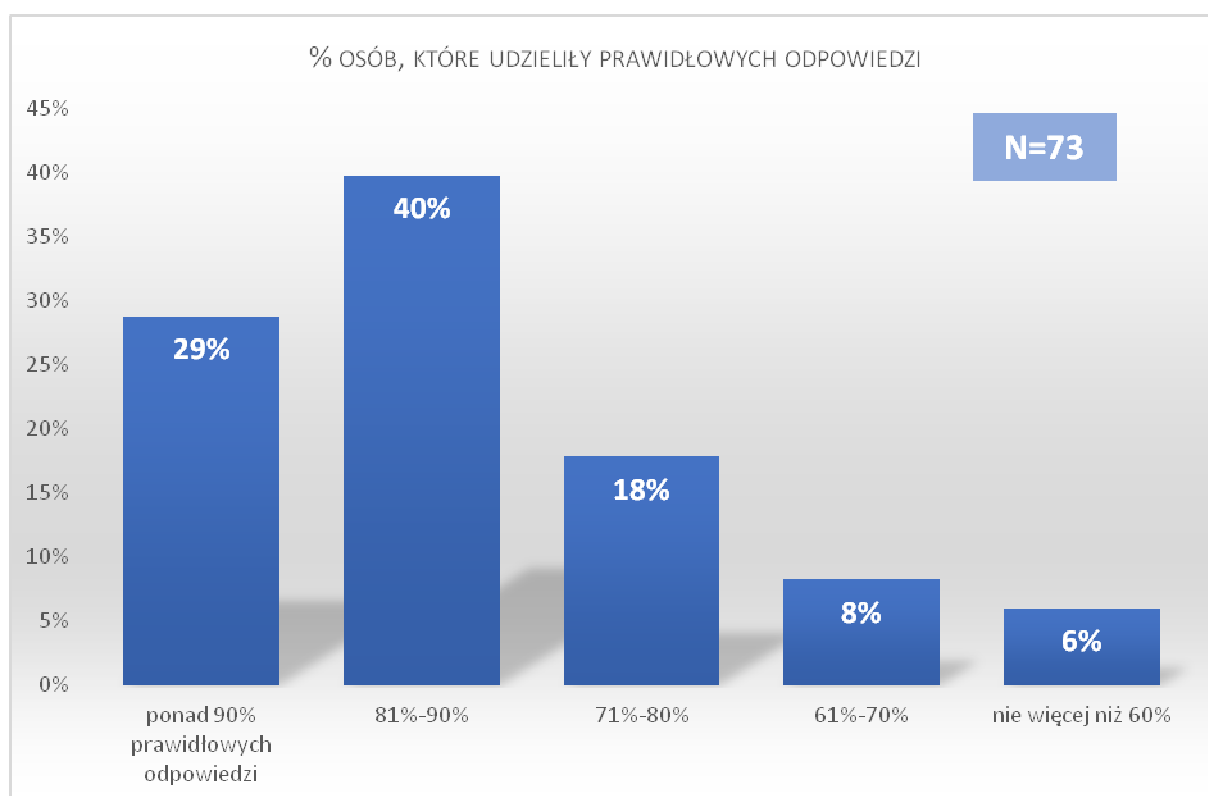
Na zakończenie realizacji programu *Profilaktyka i terapia uzależnień behawioralnych* uczestnicy rozwiązywali Test wiadomości. Test składał się z 26 pytań zamkniętych wymagających wskazania prawidłowych odpowiedzi z puli możliwości przypisanych do każdego pytania. Pytania miały charakter pytań jednoodpowiedziowych.

Do testu przystąpiły (w sumie w obu edycjach programu) 73 osoby (1 osoba uczestnicząca w wypełnianiu testu nie otrzymała certyfikatu ze względu na nieobecność na więcej niż jeden sesji).

Ranking wyników

Wyniki uczestników prezentuje wykres 18.

Wykres nr 18. Wyniki testu wiadomości – odsetki uczestników z prawidłowymi odpowiedziami

21 osób (29%) odpowiedziało prawidłowo na ponad 90% pytań. 29 osób (40%) udzieliło 81%-90% prawidłowych odpowiedzi, 13 osób (18%) odpowiedziało właściwie na 71%-80% pytań, 6 osób (8%) odpowiedziało dobrze na 61%-70% pytań. 4 osoby (6%) udzieliły prawidłowych odpowiedzi na mniej niż 60% pytań.

Wszyscy uczestnicy szkolenia udzielili prawidłowej odpowiedzi na nie mniej niż 50% pytań.

Liczbę prawidłowych odpowiedzi każdego uczestnika programu prezentuje wykres 19 na następnym stronie. Ze względu na ochronę danych osobowych nie podano danych personalnych uczestników programu.

Średni wynik, jaki uzyskali respondenci, to prawidłowe odpowiedzi na 21,4 pytań z 26 (czyli na 82% pytań).

Cztery osoby, które uzyskały najlepszy wynik, odpowiedziały prawidłowo na wszystkie pytania.

Kolejne cztery osoby odpowiedziały prawidłowo na 25 pytań (96% prawidłowych odpowiedzi).

Trzydzieści osób zanotowało właściwe odpowiedzi na 24 pytania (92% pytań).

Dziesięciu respondentów prawidłowo odpowiedziało na 23 pytania (88% pytań).

Jedenaście osób udzieliło 22 prawidłowych odpowiedzi (85% pytań).

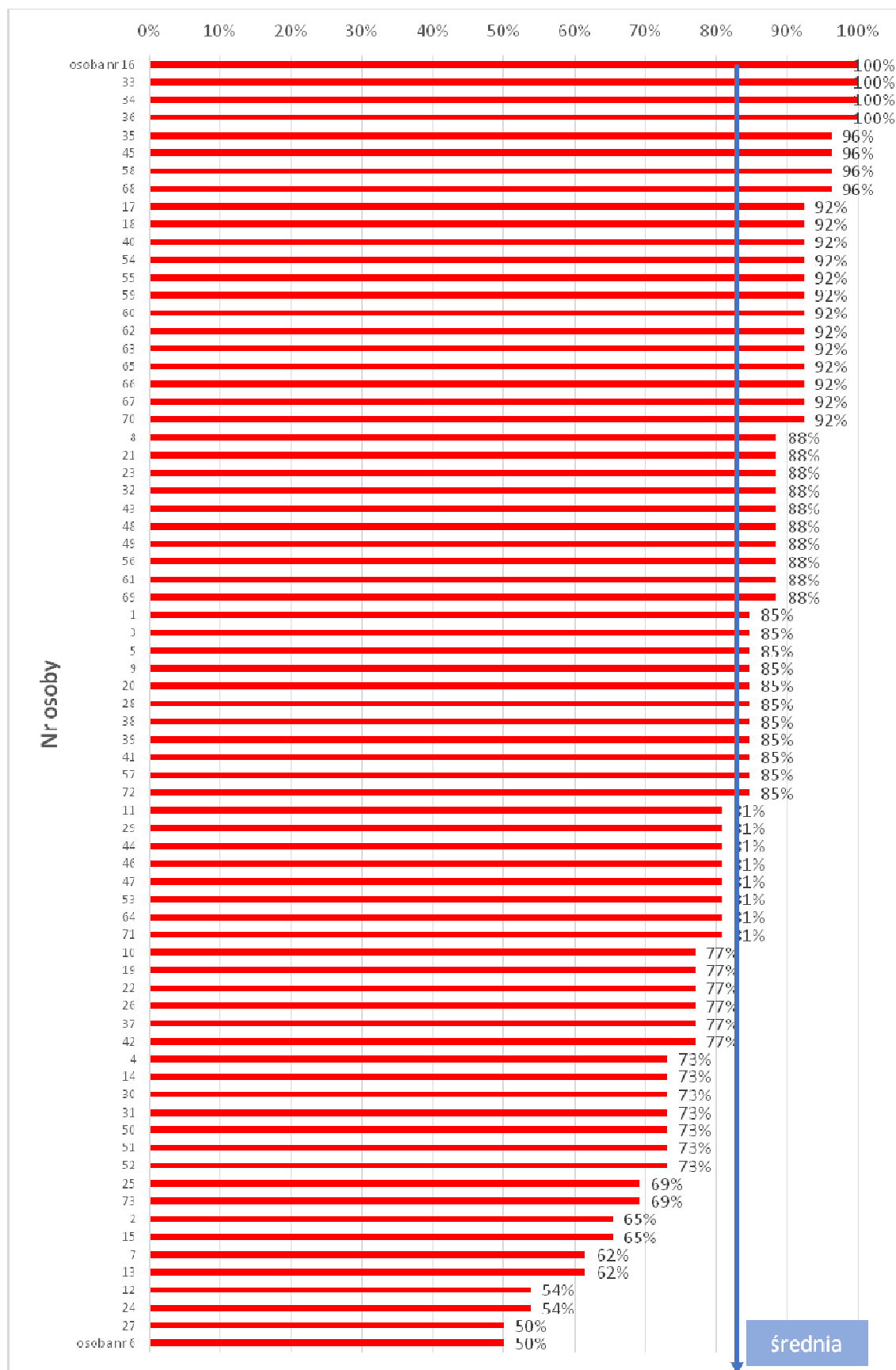
Osiem osób wskazało właściwe odpowiedzi odnośnie 21 pytań (81% pytań).

Sześć osób udzieliło 20 prawidłowych odpowiedzi (77% pytań).

Siedem osób zanotowało właściwe odpowiedzi na 19 pytań (73% pytań).

Po 2 osoby odpowiedziały prawidłowo na 18 pytań (69% pytań), na 17 pytań (65%), na 16 pytań (62%), na 14 pytań (54%) i na 13 pytań (50% pytań).

Wykres nr 19. Wyniki testu wiadomości uczestników - % prawidłowych odpowiedzi

Prawidłowe odpowiedzi na poszczególne pytania

Policzono odsetki osób odpowiadających prawidłowo na poszczególne pytania testu wiadomości, co stanowi miarę trudności poszczególnych pytań. Wyniki prezentuje wykres 20 na następnym stronie.

Nie było pytania, na które odpowiedziałyby prawidłowo wszystkie 73 osoby.

Na jedno pytanie (nr 9) prawidłowo odpowiedziały 72 osoby (99% uczestników).

Po 71 osób (po 97%) odpowiedziało prawidłowo na dwa pytania (nr 9 i nr 21).

70 osób (96%) odpowiedziało prawidłowo na pytanie nr 5.

Po 69 osób (po 95%) odpowiedziało prawidłowo na pytania: nr 6, nr 7 i nr 23.

68 osób (93%) udzieliło właściwej odpowiedzi na pytanie nr 17.

Po 67 osób (po 92%) trafnie odpowiedziało na pytania: nr 4, nr 10 i nr 22.

66 osób (90%) udzieliło właściwej odpowiedzi na pytania nr 15.

Po 63 osoby (po 86%) odpowiedziało prawidłowo na pytania nr 8 i nr 19.

62 osoby (85%) odpowiedziało prawidłowo na pytanie nr 13.

Po 61 osób (po 84%) udzieliło właściwej odpowiedzi na pytania: nr 18 i nr 25.

59 osób (81%) trafnie odpowiedziało na pytanie nr 20.

Po 57 osób (po 78%) odpowiedziało prawidłowo na pytania: nr 1 i nr 26.

56 osób (77%) odpowiedziało prawidłowo na pytanie nr 14.

52 osoby (71%) udzieliło właściwej odpowiedzi na pytania nr 2.

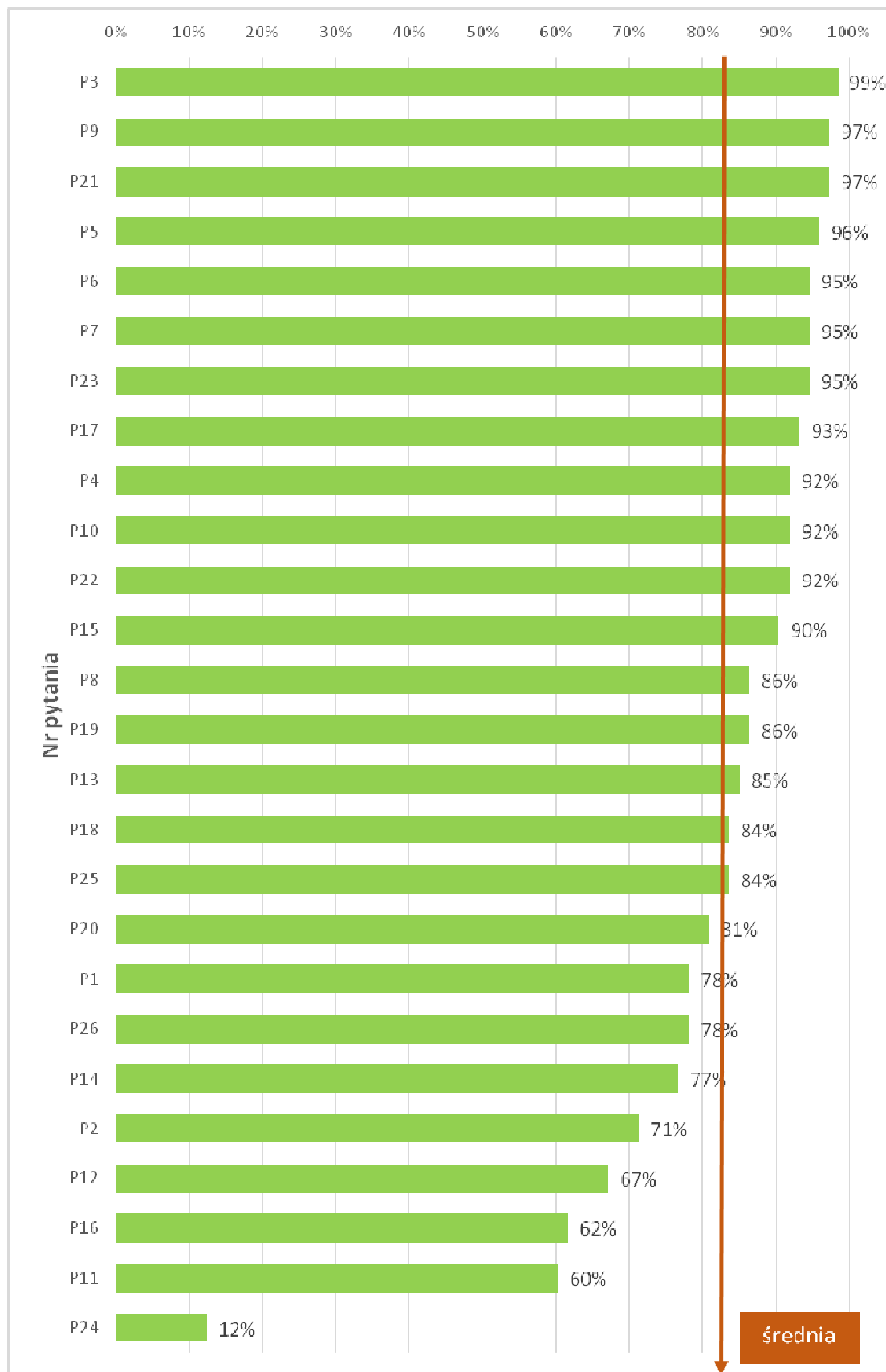
49 osób (67%) odpowiedziało właściwie a pytanie nr 12.

45 osób (62%) trafnie odpowiedziało na pytanie nr 16.

44 osoby (60%) odpowiedziało prawidłowo na pytanie nr 11.

Najtrudniejsze w całym teście wiedzy okazało się pytanie nr 24, na które odpowiedziało prawidłowo zaledwie 9 osób (12%).

Wykres nr 20. Prawidłowe odpowiedzi na poszczególne pytania (%)

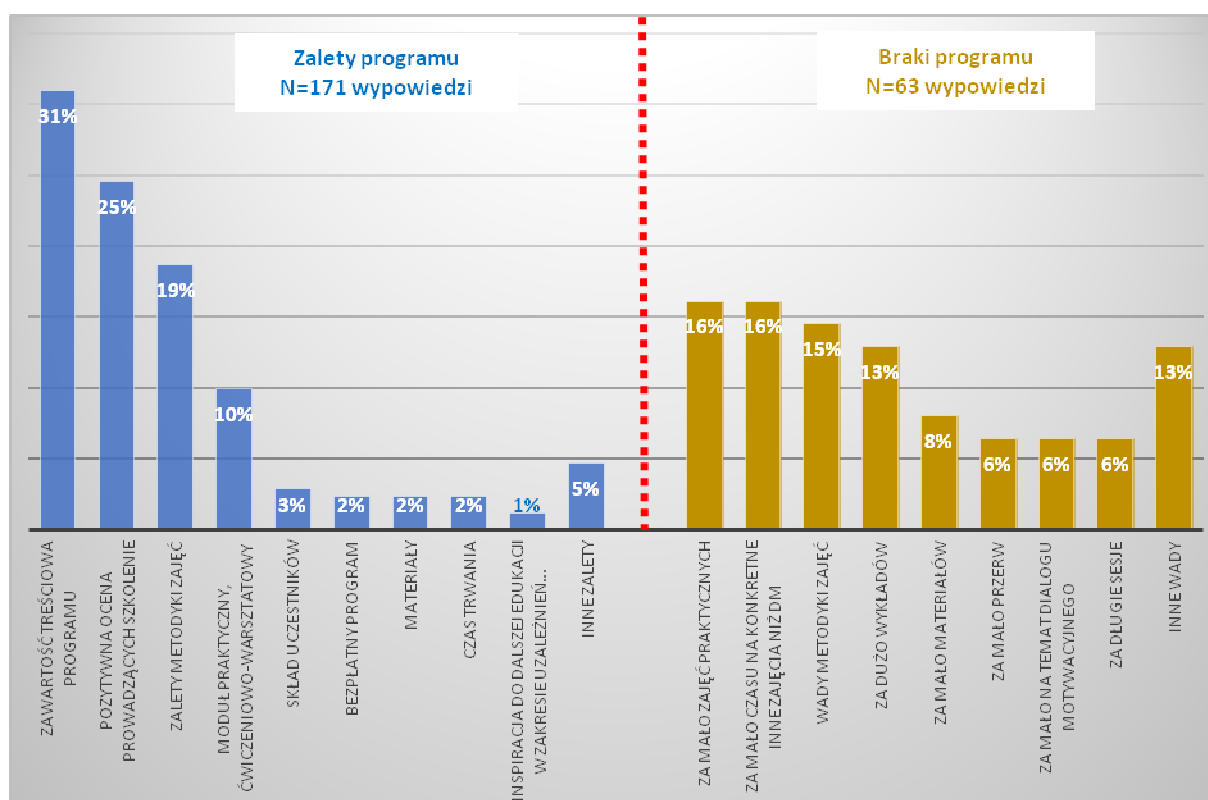

Ocena programu – pytania otwarte

Kwestionariusz ewaluacyjny zawierał dwa pytania otwarte:

1. Jakie są mocne strony Programu?
2. Co było błędne, czego zabrakło w Programie?

Wykres nr 21. Swobodne wypowiedzi uczestników – kategoryzacja

Jakie są mocne strony Programu?

Uczestnicy sformułowali w sumie 171 pozytywnych opinii w odpowiedzi na pytanie o mocne strony programu.

W swobodnych wypowiedziach najczęściej wypowiadano się pozytywnie na temat zawartości treściowej programu – 53 wypowiedzi (31%):

chwalono bogactwo tematyczne, szerokie spektrum tematów obecnych w programie:

szerokie spektrum tematów poruszanych w ramach uzależnień behawioralnych..., pokazanie kompleksowo i źródeł, i modeli, i sposobów leczenia uzależnień behawioralnych..., dużo wiedzy praktycznej..., dużo informacji..., dużo teorii..., duży zasób uzyskiwanej wiedzy..., program był rozbudowany i ciekawy..., duża ilość wartościowych treści..., wskazanie szerokiego wachlarza uzależnień behawioralnych i możliwości pracy

i profilaktyki..., obszerność - teoria, praktyka, demografia, etiologia..., dość szeroki zakres poruszonych obszarów..., szeroki zakres wiedzy..., duża dawka wiedzy, dobre przygotowanie merytoryczne..., ogromna ilość wiedzy zarówno teoretycznej jak i praktycznej

podkreślano trafność tematyczną programu:

przekazywane treści, metody..., merytoryczne treści, tematyka..., odpowiedni dobór treści..., przekazywane materiały..., sam pomysł na zrobienie szklenia o uzależnieniach behawioralnych jest bardzo dobrym pomysłem..., wiedza na temat uzależnień behawioralnych..., spójność tematyczna..., podejmuje ważny problem...,

zwracano uwagę na przekaz aktualnej wiedzy dotyczącej uzależnień behawioralnych:

aktualna wiedza i zalecenia..., aktualność problemu..., aktualny temat..., porusza aktualnie ważne problemy..., najnowsza wiedza oparta o wyniki badań...,

chwalono merytoryczne przygotowanie szkolenia, jego poziom oraz przydatność:

dobrze merytoryczne przygotowanie zajęć..., dokładność..., przydatne, konkretne informacje..., [program] uzupełnia wiedzę ze studiów..., przedstawienie praktycznych narzędzi do pracy..., wiedza praktyczna..., praktyczne wskazówki i programy np. profilaktyki..., uświadamiający program..., wstępne przygotowanie praktyczne i teoretyczne do pracy z osobami uzależnionymi..., poziom merytoryczny...,

wskazywano szczególnie atrakcyjne tematy:

bardzo dobra część dotycząca dialogu motywującego (szkoda, że tak krótko ;))..., zajęcia z DM..., dialog motywujący – zajęcia z Zygmuntem :)..., świetna część dotycząca terapii i DM (4 i 6 zajęcia)..., profilaktyczne programy...,

akceptowano konstrukcję programu:

podział na część wykładową i warsztatową..., podziały tematyczne..., klasyfikacja co jest, a co już nie jest uzależnieniem behawioralnym...,

Pozytywnie oceniono prowadzących program – 42 wypowiedzi (25%):

podkreślano ich kompetencję:

wiedza prowadzących..., prowadzący i ich merytoryczne przygotowanie..., zaangażowanie i kompetencje prowadzących..., prowadzący to specjaliści..., z wysoką wiedzą..., kompetentnie przygotowany materiał..., wykwalifikowana kadra o dużej wiedzy..., Prowadzący, którzy w sposób merytoryczny przekazali wiedzę..., prowadzący, którzy wykazywali się ogromną wiedzą na temat treści, które przedstawiali..., zapraszanie specjalistów..., świetna kadra, z dużą ilością doświadczenia i wiedzy..., profesjonalna

kadra..., Profesjonalna kadra..., prawdziwi specjaliści..., prowadzący, którzy dzielili się swoją wiedzą..., prowadzący są bardzo dobrze przygotowani i przekazują wiedzę w przystępny i ciekawy sposób..., umiejętne przekazanie wiedzy, bardzo dużo z niego wynoszę..., świetni i bardzo kompetentni wykładowcy!..., dobrze przygotowana kadra prowadzących..., ciekawi prowadzący...,

doświadczenie

Terapeuci doświadczeni w temacie uzależnień..., doświadczona kadra prowadząca..., czerpanie wiedzy z doświadczeń prowadzących..., doświadczeni prowadzący...,

za zaletę uznano różnorodność prowadzących

praca z różnymi terapeutami..., kilku prowadzących..., różni prowadzący..., różnorodność prowadzących..., szkolenia z różnymi specjalistami..., różni prowadzący..., zmiana prowadzących...,

podkreślano, że prowadzący to praktycy prezentujący własne doświadczenia

osoby prowadzące były praktykami, a nie tylko teoretykami..., wykładowcy – praktycy..., udział praktyków w Programie...,

wyróżniono dr Magdalenę Rowicką

prowadząca dr Magdalena Rowicka..., Pani Magda – prowadząca..., miła prowadząca

pochwalono atmosferę zajęć

świetna atmosfera, którą wprowadzili prowadzący szkolenie...

Powszechnie chwalono moduł praktyczny, ćwiczeniowo-warsztatowy programu – 17 wskazań (10%).

ćwiczenia warsztatowe..., część warsztatowa..., przestrzeń na ćwiczenia praktyczne..., praktyka..., wiele zadań praktycznych, które uczyły danych technik..., część warsztatowa pozwoliła na zdobycie narzędzi w przyszłej pracy..., warsztatowa forma utrwalania wiedzy..., duża ilość ćwiczeń, pozwalających na lepsze zapamiętanie wiedzy i integrację z grupą..., część praktyczna..., ciekawe ćwiczenia grupowe..., elementy warsztatowe..., ćwiczenia praktyczne..., duża ilość godzin, która pozwoliła zrealizować szeroki program warsztatów..., dużo praktyki, case'ów..., dużo zajęć praktycznych, dużo warsztatów, zajęć warsztatowo ćwiczeniowych, odpowiednia liczba ćwiczeń praktycznych, dużo praktyki, możliwość odbycia warsztatów dotyczących różnej tematyki...

Za zaletę uznano dobór osób uczestniczących w programie – 5 wskazań (3%):

spotkanie się wielu osób o różnorodnych doświadczeniach zawodowych..., uczestnicy chcący poszerzać swoją wiedzę..., możliwość spotkanie bardzo ciekawych osób z całej Polski..., skierowanie programu do grupy specjalistów bądź przyszłych specjalistów – brak udziału osób przypadkowych..., skierowany do wielu grup...

Pochwalono to, że program był bezpłatny dla uczestników – 4 wskazania (2%):

bezpłatny program..., sposób finansowania projektu..., darmowy program...

Chwalono udostępniane w programie materiały – 4 wskazania (2%):

wskazanie materiałów, stron internetowych, źródeł dotyczących problematyki i profilaktyki uzależnień behawioralnych..., przygotowane prezentacje i wysłanie ich na maila..., dostępność treści – polecana literatura...

Akceptowano czas trwania programu – 4 wskazania (2%):

czas trwania programu..., krótki czas szkolenia..., dobre zagospodarowanie czasem..., długość programu...

Wskazano, że program stanowił inspirację do dalszej edukacji w zakresie uzależnień behawioralnych – 2 wypowiedzi (1%):

inspirujący do dalszej nauki, uczestnictwa w szkoleniach..., oby program był kontynuowany ponieważ daje możliwość rozwoju przyszłych psychologów. Daje możliwość poznania podstaw, co jest ułatwieniem w dalszej nauce (studia podyplomowe, specjalizacja itp.)...

Wśród innych zalet – 8 wypowiedzi (5%) wymieniano:

atmosferę szkolenia..., dobrą organizację..., integrację grupy..., zainteresowanie programem, możliwość „odrobienia” zajęć w grupie równoległej..., brak wywierania presji na uczestników..., możliwość dostania zaświadczenia ukończenia programu...

ogólne pochwały:

no chyba niczego mi nie brakowało :) jedne z lepszych zajęć w jakich miałam przyjemność brać udział..., zajęcia były prowadzone tak, jak to sobie wyobrażałem.

Czego zabrakło w Programie?

W odpowiedziach na pytanie: *Co było błędne, czego zabrakło w Programie?* sformułowano 62 uwagi krytyczne, a więc niemal trzykrotnie mniej niż zalet.

Najczęściej postulowano rozbudowanie ćwiczeń kształcących umiejętności praktyczne słuchaczy – 10 wskazań (16%):

więcej ćwiczeń warsztatowych..., więcej warsztatów..., trochę za mało ćwiczeń na niektórych blokach tematycznych..., spodziewałem się więcej praktycznych wskazówek i pracy warsztatowej..., mało pracy z grupą..., zbyt mało ćwiczeń z diagnozy uzależnień behawioralnych..., powinno być jeszcze więcej praktyki..., brakowało czasu na ćwiczenia..., mało wskazówek praktycznych, sporo teorii...

domagano się zwiększenia czasu przeznaczonego na konkretne tematy – także 10 wskazań (16%):

trochę za mało zagadnień terapeutycznych..., może więcej na temat terapii grupowej..., wskazówek do pracy terapeutycznej..., zabrakło klinicznego opisu przypadku oraz jego omówieniu od podstaw..., zabrakło omówienia i przedstawienia narzędzia do diagnozy..., więcej informacji o ICD11...

oraz ogólnikowo postulowano rozszerzenie szkolenia:

więcej czasu na całe szkolenie..., więcej czasu na niektóre zadania..., program mógłby być dłuższy..., mógłby być większy poziom trudności, szczegółowości treści...

W szczególności często postulowano rozszerzenie bloku poświęconego dialogowi motywującemu – 4 wskazania (6%):

trochę za mało DM..., szkoda, że dialog motywujący był tak na końcu i mało powiedzieliśmy, chociaż wiem, że nie jest to kompletnie nowa rzecz..., wołałabym, żeby np. zajęcia z dialogu motywującego trwały z 2–3 zajęcia)..., bardzo chętnie więcej dialogu motywującego :))

Pojawiły się zarzuty dotyczące metodyki szkolenia, przede wszystkim realizacji programu w formule on-line (choć akceptowano trudności z tym związane ze względu na ułatwienie uczestnictwa osób spoza Warszawy) – 9 wskazań (14%):

wołałabym formę stacjonarną..., chyba forma stacjonarna byłaby lepsza, bo ciężko siedzieć przed ekranem tak długi czas..., nie było błędne, ani nie zabrakło, ale minusem była forma – jednak zoom ma swoje ograniczenia i rozprasza. Choć jest to większa dostępność dla osób spoza Warszawy (jak ja), także ten plus wygrywa z tymi minusami..., jedynym minusem była dla mnie trudność w utrzymaniu uwagi po

pewnym czasie, natomiast wynika to raczej z formy zdalnej..., z jednej strony to, że zajęcia prowadzone były on-line, ponieważ stacjonarnie łatwiej się pracuje, ale jednocześnie taka forma zajęć umożliwiła niektórym wzięcie udziału w szkoleniu..., forma on-line (gorsze poznanie grupy, ciężiej było wyegzekwować od nas – uczestników włączenie kamerki i aktywność)...

dwa inne zarzuty dotyczyły

w mojej opinii był zbyt długi wstęp teoretyczny przez co kurs przypominał trochę za bardzo zajęcia na uczelni, a nie prawdziwy warsztat praktyczny...,

może [powinna być inna] formuła zadań domowych: przeczytania literatury/artykułu a potem omówienie ich na kolejnym spotkaniu zamiast zbyt długiej części teoretycznej...

Obecna była też wprost krytyka rozbudowanego modułu wykładowego – 8 wskazań (13%):

dużo treści wykładowej..., [zabrakło] perspektywy absolwenta a nie studenta - pierwsze kilka zajęć to było dokładnie to, co na studiach..., zbyt długi wykład na temat danych statystycznych..., być może lekko za dużo badań..., zajęcia dotyczące problemu uzależnień w populacji zdecydowanie za długie..., ciężko było mi się skupić na wykładzie o statystyce..., część dotycząca omówienia badania CBOS-u była trochę monotonna i niewiele zapamiętałam, warto pomyśleć o skondensowaniu tej wiedzy, jakimś zgrabnym zebraniu esencjonalnych wyników...

Postulowano zwiększenie ilości materiałów dla uczestników – 5 wskazań (8%):

[więcej] materiałów podsumowujących dany blok tematyczny (oprócz prezentacji)..., przesyłania materiałów na bieżąco..., brak materiałów szkoleniowych po każdym spotkaniu..., więcej ciekawych treści na slajdach..., więcej materiałów dla uczestników...

Domagano się dłuższych przerw – 4 wskazania (6%):

trochę za mało przerw..., respektowanie higieny psychicznej – nieskracanie przerw z powodu przeciągania się zajęć..., dłuższych przerw...

Skrytykowano zbyt długie sesje szkoleniowe – 4 wskazania (6%). Pojawił się postulat skrócenia ich i zwiększenia ilości:

zbyt długi czas spotkań..., rozciągnięcie w czasie..., pomimo przerw na koniec zajęć trudno było się skupić z uwagi na ich długość..., trochę za długie spotkania, moim zdaniem lepiej aby było ich więcej a były krótsze lub rozłożone co tydzień np. 4 godzinne i 7 wtedy spotkań...,

Wśród innych wad – 8 wskazań (13%) – wymieniano:

zoom często się zacinął, proponuję zmianę platformy...,

*na każdym zajęciach z nowym prowadzącym ponowne przedstawianie się w grupie...,
na prawie każdym zajęciach przedstawianie się - zajęło niepotrzebny czas...,*

[program] momentami dosyć chaotyczny...,

*czasem nierówny poziom osób prowadzących jeśli chodzi o dbanie o zaangażowanie...,
większej aktywizacji grupy...,*

różnica w wiedzy i doświadczeniu uczestników szkolenia...,

*nie wiem, jak się zajmować takimi uzależnieniami gdybym chciała – jak dalej rozwijać
wiedzę (kursy, szkolenia, itp.).*

Spis wykresów

Wykres nr 1. Uczelnie, których studentami są uczestnicy programu	14
Wykres nr 2. Kierunki studiów uczestników programu	15
Wykres nr 3. Rok studiów uczestników programu.....	16
Wykres nr 4. Rozkład wieku uczestników programu	16
Wykres nr 5. Ocena przydatności programu.....	18
Wykres nr 6. Ocena zgodności wstępnych informacji na temat programu z późniejszą realizacją	19
Wykres nr 7. Ocena przygotowania prowadzących	20
Wykres nr 8. Ocena wpływu zmiany metody prowadzenia zajęć na zdalną (on-line) na wartość programu	21
Wykres nr 9. Ocena organizacji zajęć.....	22
Wykres nr 10. Ocena poziomu trudności programu	23
Wykres nr 11. Czy program był nudny, czy ciekawy	24
Wykres nr 12. Ocena czasu trwania programu	25
Wykres nr 14. Ocena, który blok był bardziej wartościowy	26
Wykres nr 15. Czas na bloki programowe.....	27
Wykres nr 16. Zainteresowanie kontynuacją szkolenia	28
Wykres nr 17. Ocena zmian pod wpływem programu	30
Wykres nr 18. Wyniki testu wiadomości – odsetki uczestników z prawidłowymi odpowiedziami.....	33
Wykres nr 19. Wyniki testu wiadomości uczestników – % prawidłowych odpowiedzi	35
Wykres nr 20. Prawidłowe odpowiedzi na poszczególne pytania (%)	37
Wykres nr 21. Swobodne wypowiedzi uczestników – kategoryzacja	38

Załączniki – tabele bazowe

Tabela 1. Uczelnie, kierunki studiów uczestników programu, rok studiów

Uczelnia	N
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	20
Uniwersytety SWPS	15
Uniwersytet Szczeciński	6
Uniwersytet Warszawski	6
Uniwersytet Wrocławski	5
Akademia Nauk Stosowanych Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie	4
Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie	4
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie	3
Collegium Humanum w Warszawie	3
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie	2
Wyższa Szkoła Biznesu w Nowym Sączu	2
Akademia Humanistyczno Ekonomiczna w Warszawie	1
Collegium Verum Uczelnia Katolicka	1
Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu	1
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie	1
Spółeczna Akademia Nauk w Łodzi	1
Uniwersytet Jagielloński	1
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	1
Uniwersytet Śląski w Katowicach	1
Wyższa Szkoła Gospodarki	1
Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu	1
Wyższa Szkoła Teologiczno-Społeczna w Warszawie	1
razem	81

Kierunek	N
Psychologia	67
Pedagogika specjalna	3
Psychologia zdrowia	3
Psychoterapia uzależnień	2
Pedagogika	1
Poradnictwo i Profilaktyka Społeczna	1
Przygotowanie pedagogiczne do zawodu nauczyciela	1
Psychologia stosowana	1
Psychoterapia CBT	1
Zdrowie Publiczne	1
	81

Rok studiów	Razem
1 rok	1
2 rok	4
3 rok	10
4 rok	22
5 rok	24
absolwent	20
razem	81

Płeć	Razem
kobiety	64
mężczyźni	17
razem	81

Tabela 2. Kwestionariusz ewaluacyjny - wyniki

1. Czy udział w programie Profilaktyka i terapia uzależnień behawioralnych oceniasz jako przydatny dla siebie czy nieprzydatny?	ogółem N=67	
	N	%
raczej przydatny	19	28,4%
zdecydowanie przydatny	48	71,6%

2. Czy wstępne informacje dotyczące Programu były zgodne z późniejszą realizacją, czy nie?

	ogółem N=67	
	N	%
częściowo nie, częściowo tak	2	3,0%
raczej tak	20	29,9%
zdecydowanie tak	45	67,2%

3. Jak oceniasz kompetencje i przygotowanie zawodowe prowadzących Program?

	ogółem N=67	
	N	%
raczej dobrze	12	17,9%
zdecydowanie dobrze	55	82,1%

4. Jak oceniasz wpływ zmiany metody prowadzenia zajęć na zdalną (on-line) na wartość programu?

	ogółem N=67	
	N	%
zdecydowanie zmniejszyła wartość programu	1	1,5%
trochę zmniejszyła wartość programu	21	31,3%
nie wpłynęła na wartość programu	25	37,3%
trochę zwiększyła wartość programu	7	10,4%
zdecydowanie trochę zwiększyła wartość programu	13	19,4%

5. Jak oceniasz organizację zajęć (wykorzystanie czasu, organizację aktywności)?

	ogółem N=67	
	N	%
średnio	5	7,5%
raczej dobrze	21	31,3%
zdecydowanie dobrze	41	61,2%

6. Jak oceniasz poziom trudności Programu?

	ogółem N=67	
	N	%
trochę za trudny	1	1,5%
właściwy poziom trudności	56	83,6%
raczej za łatwy	10	14,9%

7. Czy Program był nudny, czy ciekawy?

	ogółem N=67	
	N	%
częściowo nudny, częściowo ciekawy	9	13,4%
raczej ciekawy	31	46,3%
zdecydowanie ciekawy	27	40,3%

8. Czy czas trwania Programu był za krótki, „w sam raz”, czy za długi?

	ogółem N=67	
	N	%
zdecydowanie za krótki	2	3,0%
trochę za krótki	9	13,4%
w sam raz	44	65,7%
trochę za długi	12	17,9%

10. Program składał się z bloku wykładowego oraz warsztatowo-ćwiczeniowego.
Który blok uważasz za bardziej dla siebie wartościowy?

	ogółem N=67	
	N	%
blok wykładowy	14	20,9%
blok warsztatowy	23	34,3%
oba bloki w takim samym stopniu	30	44,8%

11. Jak oceniasz proporcje czasu poświęconego na blok wykładowy i blok warsztatowo-ćwiczeniowy?

	ogółem N=67	
	N	%
za dużo czasu poświęcono na blok wykładowy, za mało na blok warsztatowo-ćwiczeniowy	11	16,4%
za dużo czasu poświęcono na blok warsztatowo-ćwiczeniowy, za mało na blok wykładowy	5	7,5%
proporcje czasu poświęconego na oba bloki były właściwe	51	76,1%

14. Czy wzięłabyś/wziąłbyś udział w programie szkoleniowym rozszerzającym i pogłębiającym wiedzę i umiejętności na temat profilaktyki i terapii uzależnień behawioralnych?

	ogółem N=67	
	N	%
tak	67	100,0%

Tabela 3. Ocena wiedzy i umiejętności (skala od 1 = zdecydowanie niska ocena do 5 = zdecydowanie wysoka ocena)

	przed rozpoczęciem programu	po zakończeniu programu	różnica ocen „po” minus „przed”
3. wiedza na temat rozmiaru problemu uzależnień behawioralnych w Polsce	1,87	4,12	2,25
4. wiedza na temat cech socjodemograficznych grup szczególnie narażonych na ryzyko wejścia w uzależnienia behawioralne	2,13	4,25	2,12
7. wiedza na temat teoretycznych koncepcji profilaktyki uzależnień behawioralnych	2,15	4,22	2,07
5. wiedza na temat metod diagnozy uzależnień behawioralnych	2,18	4,13	1,96
8. wiedza na temat praktycznych metod pracy profilaktycznej z zagrożonymi uzależnieniami behawioralnymi	2,22	4,15	1,93
9. wiedza na temat praktycznych metod pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi behawioralnie	2,22	4,15	1,93
6. wiedza na temat teoretycznych koncepcji i modeli terapii uzależnień behawioralnych	2,37	4,19	1,82
2. wiedza na temat mechanizmów i powodów wchodzenia w uzależnienia behawioralne	2,58	4,39	1,81
1. wiedza na temat rodzajów uzależnień behawioralnych	2,49	4,21	1,72
10. umiejętność pracy z grupą psychokorekcyjną	1,99	3,60	1,61
średnia	2,22	4,14	1,92

Tabela 4. Istotność statystyczna ocen wiedzy i umiejętności „po” minus „przed”

Test dla prób zależnych										
		Różnice w próbach zależnych					Istotność			
		Średnia	Odchylenie standardowe	Błąd standardowy średniej	95% przedział ufności dla różnicy średnich		t	df	Jednostronny P	Dwustronny P
					Dolna granica	Górna granica				
Para 1	P9B1 - P9A1	1,716	0,966	0,118	1,481	1,952	14,541	66	0,000	0,000
Para 2	P9B2 - P9A2	1,806	1,118	0,137	1,533	2,079	13,224	66	0,000	0,000
Para 3	P9B3 - P9A3	2,254	1,064	0,130	1,994	2,513	17,342	66	0,000	0,000
Para 4	P9B4 - P9A4	2,119	1,250	0,153	1,815	2,424	13,884	66	0,000	0,000
Para 5	P9B5 - P9A5	1,955	1,107	0,135	1,685	2,225	14,459	66	0,000	0,000
Para 6	P9B6 - P9A6	1,821	1,043	0,127	1,566	2,075	14,285	66	0,000	0,000
Para 7	P9B7 - P9A7	2,075	0,974	0,119	1,837	2,312	17,433	66	0,000	0,000
Para 8	P9B8 - P9A8	1,925	1,078	0,132	1,663	2,188	14,626	66	0,000	0,000
Para 9	P9B9 - P9A9	1,925	1,063	0,130	1,666	2,185	14,821	66	0,000	0,000
Para 10	P9B10 - P9A10	1,612	1,128	0,138	1,337	1,887	11,702	66	0,000	0,000

Tabela 5. Test wiadomości danej osoby - ranking wyników

Osoba nr	% prawidłowych odpowiedzi	Osoba nr	% prawidłowych odpowiedzi	Osoba nr	% prawidłowych odpowiedzi
16	100%	32	88%	64	81%
33	100%	43	88%	71	81%
34	100%	48	88%	10	77%
36	100%	49	88%	19	77%
35	96%	56	88%	22	77%
45	96%	61	88%	26	77%
58	96%	69	88%	37	77%
68	96%	1	85%	42	77%
17	92%	3	85%	4	73%
18	92%	5	85%	14	73%
40	92%	9	85%	30	73%
54	92%	20	85%	31	73%
55	92%	28	85%	50	73%
59	92%	38	85%	51	73%
60	92%	39	85%	52	73%
62	92%	41	85%	25	69%
63	92%	57	85%	73	69%
65	92%	72	85%	2	65%
66	92%	11	81%	15	65%
67	92%	29	81%	7	62%
70	92%	44	81%	13	62%
8	88%	46	81%	12	54%
21	88%	47	81%	24	54%
23	88%	53	81%	27	50%
				6	50%

Tabela 6. Liczba prawidłowych odpowiedzi na dane pytanie

pytanie nr	% osób z prawidłowymi odpowiedziami
P3	99%
P9	97%
P21	97%
P5	96%
P6	95%
P7	95%
P23	95%
P17	93%
P4	92%
P10	92%
P22	92%
P15	90%
P8	86%
P19	86%
P13	85%
P18	84%
P25	84%
P20	81%
P1	78%
P26	78%
P14	77%
P2	71%
P12	67%
P16	62%
P11	60%
P24	12%